

ร าย ง าน ป ระ จ ำ ปี ๒ ๕ ๕ ๔

Community
Organizations
Development
Institute
(public organization)

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สารบัญ

สารจากประธานคณะกรรมการ

สารจากผู้อำนวยการ

แนะนำองค์กร

• ความเป็นมา	๘
• วัตถุประสงค์	๘
• กิจกรรมและโครงการพัฒนาสำคัญ	๙
• แนวทางสำคัญในการสนับสนุนการทำงานขององค์กรชุมชน	๑๑
• การบริหารจัดการ และกลไกการเชื่อมโยงกับขบวนการชุมชน	๑๒

ผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ ๒๕๕๔

๑. การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน	๑๔
๑.๑ โครงการบ้านมั่นคง คนจนเมืองแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย	๑๔
๑.๒ โครงการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก (๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้)	๒๑
๑.๓ การแก้ปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในชนบท	๒๑
๑.๔ กองทุนสวัสดิการชุมชน	๒๒
๑.๕ สภาองค์กรชุมชน	๒๔
๑.๖ โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน	๒๘
๑.๗ การรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน	๒๙
๑.๘ สินเชื่อเพื่อการพัฒนา	๓๐
๒. ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง	๓๑
๒.๑ การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชน	๓๒
๒.๒ การปฏิรูปขบวนการองค์กรชุมชนและการปฏิรูปประเทศไทย	๓๒
๓. การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการขบวนการองค์กรชุมชน	๔๐
๓.๑ การบริหารจัดการที่ดี	๔๐
๓.๒ ระบบข้อมูลชุมชน	๔๑
๓.๓ การติดตามประเมินผล	๔๑
๓.๔ การจัดการความรู้ชุมชน	๔๑
๓.๕ การพัฒนาบุคลากร	๔๒
๓.๖ การสื่อสารชุมชน	๔๒

๔. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการของ พอช.	๔๓
๔.๑ การปฏิรูป พอช.	๔๓
๔.๒ แผนยุทธศาสตร์	๔๔
๔.๓ การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐	๔๔
๔.๔ การประชุมคณะกรรมการสถาบันฯ	๔๕
๔.๕ ระบบข้อมูลและสารสนเทศ	๔๕
๔.๖ การสื่อสารประชาสัมพันธ์	๔๕
๔.๗ การจัดการความรู้	๔๖
๔.๘ การติดตามและประเมินผล	๔๖
๔.๙ การพัฒนาระบบบริหารทรัพยากรบุคคล	๔๗
๔.๑๐ งานด้านต่างประเทศ๔๗	
๔.๑๑ การปฏิบัติตามคำรับรองของ กพร.	๔๘
๔.๑๒ การบริหารการเงินและกองทุน	๕๐

ภาคผนวก

ลำดับเหตุการณ์สำคัญ	๖๒
รายชื่อคณะกรรมการ	๖๔
รายชื่อที่ปรึกษา	๖๖
คณะอนุกรรมการระดับภาค	๖๘

สารจากประธานคณะกรรมการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

พลเอก สุรินทร์ พิภพทอง

ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๓ มีวัตถุประสงค์ ๔ ประการ (ตามมาตรา ๗) ที่สำคัญคือสนับสนุนและให้การช่วยเหลือองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ตลอดจนประสานงานการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม

และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงได้กำหนดให้สถาบันฯ มีหน้าที่ ๑๔ ประการ (ตามมาตรา ๘) และหน้าที่ที่เป็นหัวใจสำคัญคือ หน้าที่ตามมาตรา ๘ (๑) ซึ่งบัญญัติว่า “ประสานงานการพัฒนาองค์กรชุมชนของหน่วยงานต่างๆ ให้เข้าถึงชุมชน ตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ส่วนหน้าที่ในส่วนอื่นๆ ก็เป็นหน้าที่ที่สถาบันฯ มีกำลังสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในมาตรา ๘ (๑) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสถาบันฯ เองก็มีความมั่นคงด้วยนั่นเอง

สถาบันฯ จึงมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อรองรับการพัฒนาชุมชนของหน่วยงานต่างๆ แบบองค์รวมเพื่อบูรณาการที่ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ใช้หลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ หรือชุมชนเป็นหลัก และมีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่พัฒนาให้เข้าถึงชุมชน หรือองค์กรชุมชน ทั้งนี้เพราะว่างานพัฒนาทุกด้านมีหน่วยงานต่างๆ รับผิดชอบแล้วทั้งสิ้น สถาบันฯ จึงมีหน้าที่ที่สำคัญคือ สนับสนุนช่วยเหลือให้เกิดองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง สนับสนุนแนวทางการพัฒนาขององค์กรชุมชน และเกิดภาคีในการพัฒนาร่วมกับองค์กรต่างๆ ที่มีหน้าที่พัฒนา ซึ่งผลที่ได้คือ ชุมชนเข้มแข็ง

เครื่องมือที่สำคัญอันหนึ่งที่ทำให้องค์กรชุมชนเข้มแข็ง คือ สภาองค์กรชุมชน ซึ่งมีสถานะทางกฎหมาย เป็นเวทีขององค์กรชุมชน ร่วมกับภาคีพัฒนาทั้งหลายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โปรดอย่าเข้าใจว่าสภาองค์กรชุมชน เป็นอีกองค์กรหนึ่งแยกไปจากองค์กรชุมชน เพราะการประชุมของสภาองค์กรชุมชนก็คือการประชุมขององค์กรกับภาคีพัฒนาทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง

ทิศทางการทำงานของสถาบันฯ ด้วยหลักการพัฒนาหรือจะเรียกว่ายุทธศาสตร์ของสถาบันก็ได้ที่ว่า “ชุมชนเป็นหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง” นั้นถูกต้องแล้ว แต่ต้องเข้าใจว่า ชุมชนเป็นหลัก หมายถึงประชาชนเป็นส่วนใหญ่ หรือทั้งหมดของชุมชน (หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด) กับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และหน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น มิใช่ลำพังแต่ประชาชนอย่างเดียว อีกทั้งไม่เพียงแต่ระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด แม้ในระดับประเทศ ครอบคลุมถ้าประชาชนไม่ขึ้นมาเป็นหลัก โดยมีหน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมสนับสนุนแล้วก็ไม่มีความสำเร็จ

ในปี ๒๕๕๔ เป็นปีที่สถาบันฯ ได้ดำเนินงานพัฒนาตามนโยบายของรัฐบาลและภารกิจของสถาบันฯ ในงานที่ต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา ทั้งงานแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของชุมชนเมืองภายใต้โครงการบ้านมั่นคง งานแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของชาวนา งานสวัสดิการชุมชน งานแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานส่งเสริมจัดตั้งพัฒนาสภาองค์กรชุมชน รวมทั้งการสนับสนุนการจัดการภัยพิบัติโดยขบวนองค์กรชุมชน

จึงคาดหวังให้งานของสถาบันฯ ได้ดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรชุมชน และเมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งก็จะเป็นการปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไปในตัว ซึ่งก็คือ การปฏิรูปประเทศไทยนั่นเอง

ดังนั้น จึงขอให้ชาว พอช. ขบวนองค์กรชุมชน ประชาสังคม และหน่วยงานสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชนจงมีความภาคภูมิใจในหน้าที่สำคัญนี้ ขอให้ทุกท่านและทุกภาคส่วนได้ทำงานอย่างมีความสุข ที่จะได้เห็นความสำเร็จของชุมชน และท่านเองก็จะประสบความสำเร็จในชีวิตของท่านด้วยเช่นกัน.

สารจากผู้อำนวยการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

นางทิพย์รัตน์ นพการณีย์

ปี ๒๕๕๔ เป็นปีที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนดำเนินงานมาครบ ๑๑ ปี ภารกิจของการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน มีทั้งงานที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องจากหลายปีที่ผ่านมา คือ งานเสริมสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยและที่ดินทำกินของชาวชุมชนเมือง เพราะมีผู้เดือดร้อนเป็นจำนวนมากที่ขาดความมั่นคงในการอยู่อาศัย เพื่อนำไปสู่การจัดการตนเองระดับเมืองเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและการพัฒนาเมืองในด้านอื่นๆ จึงได้สนับสนุนการพัฒนากองทุนระดับเมือง กองทุนรักษาดิน ศึกษาดินของชุมชนเพื่อเป็นหลักประกันความเสี่ยงของครัวเรือนในโครงการบ้านมั่นคง ซึ่งเป็นการสร้างระบบสวัสดิการให้กับครัวเรือนและชุมชนในขบวนการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินของชาวชุมชนเมือง

สำหรับการแก้ปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของชุมชนชนบท มีการสนับสนุนให้ชุมชนที่เดือดร้อนในพื้นที่ ร่วมวางแผนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาที่ดินทำกิน ด้วยการส่งเสริมการจัดทำผังตำบล รูปธรรมของการแก้ปัญหาที่ดินของชุมชน ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนที่ดิน การสำรวจข้อมูลและจัดทำข้อมูลการถือครองที่ดิน การจำแนกที่ดินตามประเภทการถือครอง การจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ในที่ดินทั้งตำบล การพัฒนารูปแบบการถือครองที่ดิน การจัดเวทีประชาคมเพื่อรับรู้ข้อมูลการถือครองที่ดิน การพัฒนาความมั่นคงในที่ดิน และการพัฒนาความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

ด้านการส่งเสริมจัดตั้งและพัฒนาสภาองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นภารกิจตาม พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชนปี ๒๕๕๑ ซึ่งในปี ๒๕๕๔ สภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งแล้วได้พัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชนให้มีส่วนแก้ปัญหาของชุมชนท้องถิ่นอย่างกว้างขวางตาม พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน ในมาตราที่ ๒๑ ได้แก่ งานส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาวัฒนธรรมในไทย งานจัดการทรัพยากรธรรมชาติ งานเผยแพร่ความรู้สร้างความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อม งานเสนอแนะปัญหาพร้อมแนวทางการแก้ไขเพื่อประกอบการทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ฯลฯ และในปี ๒๕๕๔ สภาองค์กรชุมชนในทุกจังหวัดได้ร่วมจัดเวทีเพื่อปรึกษาหารือในระดับจังหวัด ภาค และชาติ จัดทำข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปประเทศไทยในด้านต่างๆ ต่อรัฐบาล ในนามของเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูป จัดทำมติสมัชชาเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจำนวน ๑๓ ประเด็น ครอบคลุมการปฏิรูประบบการจัดการที่ดินอย่างเป็นธรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติป่า น้ำและชายฝั่ง การสร้างความมั่นคงด้านอาหาร การพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชน การปฏิรูประบบการศึกษา การดูแลระบบการผลิตและราคาพืชผลทางการเกษตร การพัฒนาระบบประชาธิปไตยชุมชน การยุติโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

วิมลรัตน์

สำหรับภารกิจอื่นๆ ที่ต่อ ยอดจากการทำงานในช่วงหลายปีที่ผ่านมา คือ งานที่แก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน พื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเมื่อปลายปี ๒๕๕๒ รัฐบาลได้อนุมัติแผนงานและงบประมาณโครงการ แก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินโดยชุมชนท้องถิ่นห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนหลัก ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง เพื่อดำเนินการระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๕ การดำเนินงานพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดน ภาคใต้ในปี ๒๕๕๔ ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทุกภาคส่วนในพื้นที่และรัฐบาล ทำให้การแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกินที่ให้ชุมชนและท้องถิ่นเป็นแกนหลัก สามารถแก้ปัญหาให้กับครัวเรือนที่ยากจนกว่า ๔๒,๑๘๔ ครัวเรือน แก้ปัญหาที่ดินใน ๔๑ ตำบล ผลกระทบที่สำคัญของโครงการคือ ชาวชุมชนมีความมั่นคงในเรื่องที่อยู่อาศัย คนยากจนมีโอกาสมีบ้านเป็นของตนเอง ในด้านสังคม ทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการสร้างบ้าน โดยใช้แรงงานของคนในชุมชน รวมทั้งความร่วมมืออันดีของชาวบ้านกับหน่วยงานในพื้นที่ อีกทั้งการกำหนด กติกาของชุมชนในการคืนทุนเข้ากองทุนของชุมชนในพื้นที่ ๑๖๔ ตำบล ส่งผลให้เกิดการวางแผนการแก้ปัญหา ที่อยู่อาศัยให้กับสมาชิกในชุมชน ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนในรอบแรก และมีเงินทุนของชุมชนเพื่อแก้ปัญหา หั้นนอกระบบ การแก้ปัญหาที่ดินทำกิน และการจัดการภัยพิบัติโดยเงินกองทุนของชุมชน เป็นต้น

ปี ๒๕๕๔ จึงเป็นปีที่สถาบันฯ ได้ให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งในระดับนโยบาย หน่วยงานพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกพื้นที่ เพื่อสนับสนุนให้ องค์กรชุมชนและท้องถิ่นเป็นแกนหลักในการทำงานพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับการปฏิรูปประเทศไทยให้ชุมชน ท้องถิ่นจัดการตนเอง

ความสำเร็จในการดำเนินงานของสถาบันฯ จึงเกิดจากความมุ่งมั่นของขบวนองค์กรชุมชน และการสนับสนุน จากทุกภาคส่วน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงขอขอบคุณทุกท่าน ทุกหน่วยงานที่ได้มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยตลอดไป.

แนะนำองค์กร

ความเป็นมา

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่ จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๓ โดยการรวมสองหน่วยงานคือสำนักงานกองทุนพัฒนาชนบทและสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง สถาบันฯ เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๓

องค์การมหาชน เป็นหน่วยงานของรัฐรูปแบบพิเศษที่ออกแบบมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ การจัดตั้งองค์การมหาชนแต่ละองค์กร รัฐบาล จะตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีกระทรวงนั้นๆ มีคณะกรรมการเป็นกลไกการบริหารที่กำกับ เชิงนโยบายและทิศทางขององค์กร โดยมีผู้อำนวยการเป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กร

วัตถุประสงค์

๑. สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชน เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัย การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกชุมชนเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ บนหลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม
๒. สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน
๓. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ตลอดจนการประสานสนับสนุนเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
๔. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ปี 2552 - 2555

วิสัยทัศน์ : เป็นองค์กรที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งของสังคมจากฐานราก ด้วยพลังองค์กรชุมชนและประชาสังคม

พันธกิจ

1. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน ทั้งในเมืองและชนบท
2. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน
3. สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ตลอดจนประสานงานการสนับสนุนและให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนและสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดและระดับประเทศ

ทิศทางสำคัญ : การพัฒนาที่ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง บูรณาการงานพัฒนาเพื่อ “การฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น” และสนับสนุนส่งเสริมให้สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญเชื่อมโยงขบวนการพัฒนาของชุมชนและภาคพัฒนา

กิจกรรมและโครงการพัฒนาสำคัญ

สถาบันดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบัน ตามกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และตามนโยบายของรัฐบาลในแต่ละช่วงเวลา โดยใช้กิจกรรมและโครงการพัฒนาต่างๆ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ซึ่งเป็นภารกิจหลักของสถาบัน มีกิจกรรมและโครงการสำคัญดังนี้

๑. **โครงการบ้านมั่นคง** เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๔๖ เพื่อสร้างความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในชุมชนแออัดทั่วประเทศ โดยสนับสนุนการสำรวจ การออกแบบผังชุมชน งบประมาณการปรับปรุงสาธารณูปโภคและสินเชื่อเพื่อจัดหาที่ดินและที่อยู่อาศัย กระบวนการทำงานเน้นให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการแก้ปัญหา โดยแก้ปัญหาทั้งเมือง (City-wide scale) ไม่ใช่ทำเฉพาะจุดใดจุดหนึ่ง
๒. **สวัสดิการชุมชน** เริ่มดำเนินการสนับสนุนกองทุนผู้สูงอายุระดับจังหวัดในปี ๒๕๔๕ และกองทุนสวัสดิการระดับตำบล/เมืองในปี ๒๕๔๘ เพื่อจัดสวัสดิการชุมชนทุกประเภทให้กับคนทุกกลุ่มในชุมชน โดยองค์กรชุมชนบริหารจัดการกองทุนด้วยตนเอง เงินกองทุนมาจากการสมทบของสมาชิก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากองค์กรชุมชน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสมทบจากรัฐบาลในส่วนกลาง แนวคิดสำคัญของสวัสดิการชุมชน คือ “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี”
๓. **การแก้ปัญหาที่ดินและบ้านมั่นคงชนบท** เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๔๗ โดยสนับสนุนให้ชุมชนวางแผนแก้ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินในพื้นที่ชนบทร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรชุมชนเป็นผู้จัดทำข้อมูล แผนที่ และสำรวจข้อมูลครัวเรือนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนด้วยตนเอง แล้วเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ปัญหาตามกระบวนการ บางชุมชนมีการจัดผังชุมชนและสร้างชุมชนใหม่จึงเรียกว่าเป็นโครงการบ้านมั่นคงชนบท

๔. **แผนชุมชน** เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๔๖ โดยเครือข่ายแผนชุมชนทั่วประเทศ มีการเก็บข้อมูลเศรษฐกิจสังคม รายครัวเรือนเพื่อนำมาวิเคราะห์แล้วจัดทำแผนพัฒนาชุมชนระดับตำบลโดยองค์กรชุมชน เป็นแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาของเครือข่ายองค์กรชุมชนในตำบล
๕. **สินเชื่อเพื่อการพัฒนา** สนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาให้กับองค์กรชุมชนทั้งในภาคเมืองและชนบท เพื่อไปพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาตามแผนของชุมชน อาทิ การแก้ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยในภาคเมือง โดยสินเชื่อเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย (โครงการบ้านมั่นคง) หรือสนับสนุนการพัฒนาตามแผนชุมชนในภาคชนบท โดยใช้สินเชื่อเพื่อการพัฒนาแบบองค์รวมหรือสินเชื่อเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน
๖. **การรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน** สนับสนุนการสำรวจข้อมูล รับรองการมีอยู่ รับรองคุณภาพขององค์กร ชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดระดับการพัฒนาและสนับสนุนการวางแผนพัฒนาองค์กรชุมชน ทุกประเภทในตำบลหรือเมือง เพื่อให้เครือข่ายองค์กรชุมชนมีข้อมูลองค์กรชุมชนในท้องถิ่นอย่างครบถ้วน เป็นข้อมูลอ้างอิงในการทำงานหรือให้การสนับสนุนของหน่วยงาน
๗. **สภาองค์กรชุมชนตำบล** ดำเนินการตาม พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ สนับสนุนให้องค์กรชุมชน ในตำบลหรือเมืองรวมตัวกันเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ร่วมบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของท้องถิ่น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กร ชุมชนในการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมที่จะมีผลกระทบต่อชุมชนทางด้านต่างๆ
๘. **การฟื้นฟูชุมชนประสภภัย** ให้การช่วยเหลือชุมชนที่ประสบภัยพิบัติในด้านต่างๆ มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ เช่น อุทกภัย วาดภัย อัคคีภัย โคลนถล่ม สึนามิ ฯลฯ โดยสนับสนุนให้ผู้ประสบภัยหรือเจ้าของปัญหามีบทบาท สำคัญในการบริหารจัดการภัยพิบัติในระยะต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องการจัดการที่อยู่อาศัยชั่วคราว การฟื้นฟูชุมชน หลังภัยพิบัติและการวางแผนรับมือภัยพิบัติโดยองค์กรชุมชน
๙. **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและเกษตรกรรมยั่งยืน** ส่งเสริมให้องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ดูแลรักษาจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ทะเล ทะเลสาบ และการทำการเกษตรแบบยั่งยืนในเขต ภูมินิเวศน์ต่างๆ ตั้งแต่ชายฝั่งทะเล ไร่นา เขิงเขา กลุ่มน้ำ ไปจนถึงเขตป่าต้นน้ำ ซึ่งเป็นการรื้อฟื้นสิทธิดั้งเดิม ในการจัดการทรัพยากรของชุมชนที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗
๑๐. **ระบบข้อมูลและการสื่อสารชุมชน** สนับสนุนให้องค์กรชุมชนมีระบบข้อมูลชุมชนระดับจังหวัดและตำบล เพื่อสนับสนุนการทำงานพัฒนาชุมชน ให้มีการจัดทำข้อมูลของตนเองในทุกประเด็นงาน เช่น ข้อมูลผู้เดือดร้อน กรณีปัญหาที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย ผู้ประสบภัยธรรมชาติ ข้อมูลองค์กรชุมชนในท้องถิ่น ฯลฯ สนับสนุน การสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ชุมชน วิทยุชุมชน และสื่อประเภทอื่นๆ รวมทั้งพัฒนาระบบ การสื่อสารและทีมสื่อสารของขบวนองค์กรชุมชน
๑๑. **การจัดการความรู้** สนับสนุนให้เครือข่ายองค์กรชุมชนในประเด็นงานต่างๆ ประมวลความรู้จากการทำงาน พัฒนาศูนย์เรียนรู้ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้และขยายผลการพัฒนาฟื้นฟูท้องถิ่นโดยชุมชนเอง ศูนย์เรียนรู้ คือเครื่องมือสำคัญในการขยายผลการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นของขบวนองค์กรชุมชนเพราะศาสตร์แห่งการพัฒนา ยุคใหม่นี้ไม่มีสอนในสถาบันการศึกษา ชุมชนต้องเรียนรู้ระหว่างกันเอง
๑๒. **การบริหารจัดการที่ดีขององค์กรชุมชน** สนับสนุนให้องค์กรชุมชนพัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์การ การเงินบัญชี การตรวจสอบตนเอง การพัฒนาตัวชี้วัดชุมชน การติดตามประเมินผล ให้มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ เป็นองค์กรชุมชนที่มีคุณภาพ

๑๓. โครงการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินโดยชุมชนท้องถิ่น ดำเนินการใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สงขลา และสตูล) ในปี ๒๕๕๓ สนับสนุนการซ่อมสร้างบ้านของคนยากจน และการแก้ไขปัญหาดิน โดยให้เครือข่ายองค์กรชุมชนดำเนินการด้วยตนเอง
๑๔. การพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน สนับสนุนการพัฒนาระบบทุนชุมชนให้เกิดการเชื่อมโยงทุนชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง จัดการตนเองได้ พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรการเงินและทุนชุมชน การแก้ปัญหาหนี้สินโดยองค์กรการเงินชุมชนและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น
๑๕. ประชาสังคม นอกเหนือจากการให้การสนับสนุนองค์กรชุมชนโดยตรงแล้ว สถาบันยังให้การสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรอาสาสมัครต่างๆ ที่ทำงานเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนและการพัฒนาสังคมทางด้านต่างๆ

กิจกรรมและโครงการของสถาบันจะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ความต้องการของชุมชน และนโยบายของรัฐบาลในแต่ละปี แต่สาระสำคัญของทุกกิจกรรมคือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ให้องค์กรชุมชนสามารถบริหารจัดการชุมชน ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวทางสำคัญในการสนับสนุนการทำงานขององค์กรชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน โดยมีหลักการทำงานสำคัญคือ การพัฒนาโดยชุมชนเป็นแกนหลัก (Community-Driven Development) มีแนวทางการทำงานร่วมในทุกโครงการ/กิจกรรมดังนี้

- สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่น เป็นผู้มีบทบาทหลัก (Key Actors) ในการวางแผนและดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชน ภายใต้การสนับสนุนและร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานกลาง
- สนับสนุนให้ชุมชนเจ้าของปัญหา มีบทบาทสำคัญในการกำหนดและวางแผนการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง (Demand Driven) ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ไม่รอแต่การสนับสนุนจากภายนอกหรือทำตามแผนของหน่วยงาน (Supply Driven)
- สนับสนุนการวางแผนพัฒนาที่มีพื้นที่เป้าหมายในแต่ละเรื่องให้เต็มพื้นที่ทั่วประเทศ (Nationwide Development process) ไม่ใช่ดำเนินการเฉพาะพื้นที่นำร่อง โดยชุมชน ประชาคม และท้องถิ่น เห็นภาพรวมของการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา
- จัดสรรและกระจายงบประมาณให้องค์กรชุมชนบริหารจัดการด้วยตนเอง
- บทบาทของสถาบันมี ๒ ระดับ คือ การจัดกระบวนการพัฒนาองค์กรชุมชน (Community Organizing) ในรูปแบบต่างๆโดยใช้โครงการต่างๆ เป็นเครื่องมือ และทำหน้าที่เชื่อมโยง ประสานงานกับหน่วยงานและรัฐบาล เพื่อพัฒนานโยบาย (Policy Development Intervention) ที่สนับสนุนแผนพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น

การบริหารจัดการ และกลไกการเชื่อมโยงกับชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีคณะกรรมการสถาบัน จำนวน ๑๑ คน เป็นกลไกการบริหารที่กำกับเชิงนโยบาย มีที่มาจาก ๓ ส่วน คือ ผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสถาบัน ผู้แทนองค์กรชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการพัฒนาสังคม มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๓ ปี คณะกรรมการฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ ชุดต่างๆ ขึ้นมาช่วยบริหารงาน

สถาบันฯ เป็นหน่วยงานเทียบเท่าระดับกรม ผู้บริหารองค์กรคือ *ผู้อำนวยการ* ซึ่งมาจากการสรรหา มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี สถาบันฯ มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั่วประเทศกว่า ๓๕๐ คน มีหน่วยงานย่อยๆ ในสถาบันฯ จำนวน ๒๓ หน่วย แบ่งเป็น ๓ กลุ่มงาน คือ *กลุ่มงานบริหาร* *กลุ่มงานสนับสนุนพื้นที่* และ *กลุ่มงานพื้นที่* หรืองานปฏิบัติการชุมชน มีสำนักงานปฏิบัติการภาค ๑๑ ภาค (๑๑ ภาคเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๕๕) มี *เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการชุมชน* ปฏิบัติงานตามโครงการ ประสานการทำงานกับชุมชน องค์กรชุมชนและหน่วยงานต่างๆ

สถาบันฯ ทำงานร่วมกับชุมชนองค์กรชุมชนทั่วประเทศ มีการจัดตั้งคณะทำงานชุมชนตามประเด็นงานต่างๆ ที่องค์ประกอบของชุมชนในทุกประเด็น ทุกโครงการดังกล่าวมาแล้ว ทั้งระดับชาติ ภาค และจังหวัด เพื่อเป็นกลไก การขับเคลื่อนงานโดยองค์กรชุมชนเป็นแกนกลาง นอกจากนั้นยังสนับสนุนให้มีคณะทำงานเชื่อมโยงเครือข่าย เชิงพื้นที่ระดับต่างๆ เช่น คณะประสานงานองค์กรชุมชนระดับภาค ระดับจังหวัด ภูมิภาค เป็นต้น คณะทำงาน เหล่านี้คือกลไกสำคัญที่ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาต่างๆ ทั่วประเทศ

สถาบันมีกองทุนกลางที่มาจากการยุบรวมสองหน่วยงานเดิม และได้ใช้ดอกผลจากกองทุนมาเป็นงบประมาณ ในการบริหารงาน และได้รับงบประมาณอุดหนุนรายปีจากรัฐบาล ตามนโยบายของรัฐและภารกิจของสถาบัน

ผลการดำเนินงาน
ปีงบประมาณ ๒๕๕๔

๑. การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน

๑.๑ โครงการบ้านมั่นคง คนจนเมืองแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย

โครงการบ้านมั่นคงเป็นโครงการสร้างความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัยของชุมชนผู้มีรายได้น้อยในชุมชนแออัดทั่วประเทศ ที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ โดยสถาบันฯ สนับสนุนการสำรวจข้อมูล การออกแบบผังชุมชนงบประมาณปรับปรุงสาธารณูปโภค สินเชื่อเพื่อการที่ดินและที่อยู่อาศัย กระบวนการทำงานส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการแก้ปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัยทั้งเมือง

รัฐบาลจะสนับสนุนงบประมาณเพื่อการปรับปรุงสาธารณูปโภคผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และสถาบันมีสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยให้องค์กรชุมชนกู้ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาทต่อครอบครัว เพื่อซื้อที่ดินและสร้างบ้าน ปัจจุบันคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๔ ต่อปี ระยะเวลาผ่อนส่ง ๑๕ ปี

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ สถาบันได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการนี้จำนวน ๑๘๖ ล้านบาท มีเป้าหมายในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยจำนวน ๒,๓๒๕ ครัวเรือน ผลการดำเนินงานได้มีการอนุมัติโครงการจำนวน ๗๖ โครงการ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๗๐ ชุมชน ๕๕ เมือง/เมือง ใน ๓๗ จังหวัด รวมผู้รับประโยชน์ ๘,๐๑๐ ครัวเรือน สนับสนุนงบประมาณสาธารณูปโภคจำนวน ๓๕๒.๗๘ ล้านบาท (ใช้งบประมาณคงเหลือบางส่วนจากปีงบประมาณ ๒๕๕๓) งบประมาณจัดการเพื่อปรับปรุงชุมชน ๑๖.๒๐ ล้านบาท และงบอุดหนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย ๑๘๖.๒๔ ล้านบาท และเมื่อนับรวมผลการดำเนินงานสะสมตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๔ มีโครงการที่ได้รับการอนุมัติทั้งหมด ๘๘๒ โครงการ ครอบคลุมพื้นที่ ๑,๖๔๖ ชุมชน ๒๙๐ เมือง/เขต ๗๑ จังหวัด รวมผู้รับประโยชน์ ๙๔,๘๕๒ ครัวเรือน

ตารางที่ ๑ ผลการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง (๒๕๔๖ - กันยายน ๒๕๕๔)

ภาค	จังหวัด	เมือง	โครงการ	จำนวนชุมชน	ครัวเรือน
เหนือ	๑๔	๔๐	๑๑๓	๔๐๖	๑๑,๖๗๘
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๙	๔๘	๒๑๒	๓๕๑	๑๘,๓๙๔
ใต้	๑๑	๔๔	๑๐๖	๑๗๔	๑๑,๐๓๗
กรุงเทพ ปริมณฑล ตะวันออก	๑๒	๑๐๑	๓๕๑	๔๘๗	๔๒,๙๑๓
กลางตอนบน ตะวันตก	๑๕	๕๗	๑๑๐	๒๒๘	๑๐,๘๓๐
ส่วนกลาง			๑		
รวม	๗๑	๒๙๐	๘๙๓	๑,๖๕๖	๙๔,๘๕๒

กองทุนเมืองและการรักษาบ้านรักษาดิน

กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนเมือง กองทุนรักษาบ้านรักษาดิน: รากฐานความมั่นคงในการอยู่อาศัยของชุมชน จุดเริ่มต้นที่สำคัญของการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยโดยชุมชนตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคงคือ *กลุ่มออมทรัพย์* ที่เป็นฐานในการรวมคน รวมความคิด และรวมทุนของชุมชน สร้างความเชื่อมั่นว่าคนจนที่หาเช้ากินค่ำ รายได้น้อย ไม่แน่นอน สามารถมีเงินออมที่จะไปสู่การจัดทำโครงการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยในรูปแบบต่างๆ ตามที่คนในชุมชนสามารถมาร่วมกันออกแบบ บริหารจัดการ ก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค การก่อสร้างบ้าน โดยใช้ทุนจากการออมทรัพย์และสินเชื่อ ที่ผ่อนชำระตามความสามารถที่จะจ่ายคืนได้ จากกลุ่มออมทรัพย์ในแต่ละชุมชนที่เน้นการออมและการกั๊ยืม ต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนในระดับเมือง ที่เน้นการดูแลช่วยเหลือกันในเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย หรือสวัสดิการด้านอื่นตามกำลังเงินกองทุนและข้อตกลงร่วมของสมาชิก กองทุนนั้น นอกจากกองทุนสวัสดิการชุมชนแล้ว กลุ่มออมทรัพย์ย่อยๆ ในแต่ละชุมชนที่ได้มีการทำโครงการที่อยู่อาศัยไปแล้วได้เชื่อมโยงกันในระดับเมือง สร้างกองทุนร่วมของเมืองที่ใช้เงินทุนทั้งจากเงินออมของแต่ละชุมชน เงินบางส่วนจากการทำโครงการที่อยู่อาศัย เงินสนับสนุนจากเทศบาล และหน่วยงานภายนอก เช่น มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยแห่งเอเชีย (ACHR) เพื่อเป็นแหล่งทุนร่วมของชุมชนต่างๆ ในเมือง ซึ่งจากข้อมูลการสอบทาน องค์กรชุมชนที่ทำโครงการบ้านมั่นคง ๓๑๓ องค์กร ในปี ๒๕๕๔ มีเงินออมทรัพย์ที่เป็นเงินออมทุนรวม ๖๗.๖๙ ล้านบาท เงินออมเพื่อที่อยู่อาศัย ๑๕๐.๙๔ ล้านบาท และเงินออมสวัสดิการ ๑๐.๖๕ ล้านบาท รวมเงินออมทั้งหมด ๒๒๙.๒๘ ล้านบาท

แม้ว่าจะมีกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนสวัสดิการชุมชน และกองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองในบางเมืองแล้ว แต่สมาชิกชุมชนที่ทำโครงการที่อยู่อาศัยส่วนหนึ่งยังมีความเสี่ยง อาจสูญเสียที่อยู่อาศัยจากสาเหตุต่างๆ เช่น เกิดภัยพิบัติ น้ำท่วม ไฟไหม้ หัวหน้าครอบครัวตกงาน เจ็บป่วยร้ายแรงหรือเสียชีวิต ขบวนการองค์กรชุมชนจึงได้มีการหารือถึงแนวทางที่ชุมชนจะช่วยเหลือกันเพื่อให้แต่ละครอบครัวสามารถรักษาบ้านและที่ดินที่อยู่ระหว่างการผ่อนชำระคืนไว้ได้ตลอดไป แม้ว่าจะประสบปัญหาวิกฤตต่างๆ ขบวนการองค์กรชุมชนในโครงการบ้านมั่นคง ร่วมกับสหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) วิเคราะห์ความเสี่ยงของขบวนการชุมชนในหลายประการ ได้แก่

๑. การทำงานที่เน้นชุมชนเป็นแกนหลัก ผู้นำที่มาขับเคลื่อนงานขององค์กรชุมชนทุกระดับ มีความสำคัญและมีภาระความรับผิดชอบ และมีจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบจากการทำงาน เช่น ประสบอุบัติเหตุจากการเดินทางเพื่อช่วยปฏิบัติงาน การเจ็บป่วย มีบางรายที่เสียชีวิต ถูกจับดำเนินคดี เนื่องจากปัญหาด้านกฎหมายจากการทำงานชุมชน ทำให้ครอบครัวยากลำบาก ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตและภาระในการจัดการ
๒. โครงการบ้านมั่นคงทำให้เกิดความมั่นคงในการอยู่อาศัย มีบ้านมีที่ดินที่มั่นคงในหลายระดับ โดยการลงทุนทั้งโครงการพบว่า เป็นภาระที่รัฐบาลรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ร้อยละ ๓๐ ของวงเงินการลงทุนทั้งโครงการ ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ ๗๐ เป็นภาระที่ชุมชนต้องรับผิดชอบในรูปแบบของการออมทรัพย์และในรูปแบบของสินเชื่อ ซึ่งเป็นภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ปัจจุบันต้องรับภาระดอกเบี้ยสินเชื่อที่สูงขึ้น เนื่องจากความจำเป็นที่ต้องเชื่อมต่อกับสถาบันการเงินในระบบของรัฐ เช่น ธนาคารอาคารสงเคราะห์ แต่ชุมชนยังขาดระบบการประกันความเสี่ยง ทั้งจากกรณีอัคคีภัย อุทกภัย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาระคืนของสมาชิก
๓. สมาชิกของชุมชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบ ไม่มีระบบสวัสดิการของรัฐดูแลอย่างรอบด้าน ชุมชนต้องจัดสวัสดิการดูแลกันเองในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มคนยากจนในชุมชน คนแก่ และเด็กที่ถูกทอดทิ้ง แต่ยังไม่กว้างขวางพอ

จากสถานการณ์ดังกล่าว สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจึงเห็นความจำเป็นที่ต้องสนับสนุนให้ชุมชนมีระบบร่วมกันในการจัดการให้มีการสร้างหลักประกัน และระบบการคุ้มครองทางสังคมโดยชุมชน จึงได้มีการจัดตั้งกองทุนโครงการสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชุมชนในเรื่องที่อยู่อาศัยขึ้น โดยในเบื้องต้นมีระยะเวลาการดำเนินงาน ๒ ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นต้นมา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อป้องกันความเสี่ยงของชุมชนทั้งต่อผู้นำ สมาชิก และความเสี่ยงต่อที่อยู่อาศัยของชุมชน การป้องกันปัญหาขาดการชำระคืนสินเชื่อของชุมชน เพื่อนำมาซึ่งความยั่งยืนในการอยู่ร่วมกันของชุมชน
๒. เพื่อสร้างระบบหลักประกันและระบบการคุ้มครองทางสังคมของชุมชนที่หลากหลายรูปแบบและเนื้อหา เป็นระบบการดูแล รับประโยชน์ และรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสมาชิก สหกรณ์ และเครือข่ายชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงความร่วมมือกับท้องถิ่น
๓. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีระบบสวัสดิการของตนเอง ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

ระบบการสนับสนุนของ พอช.

พอช. จัดทำโครงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นทุนประเดิมจำนวน ๒๖.๔ ล้านบาท (ฐานคิดครัวเรือนที่ได้รับอนุมัติงบประมาณ ๘๘,๐๐๐ ครัวเรือนๆ ละ ๓๐๐ บาท) ให้แก่กองทุนที่ชุมชนจะตั้งขึ้นเพื่อดูแลสมาชิก ดังนี้

๑. กองทุนสวัสดิการดูแลคน เน้นให้ทุนส่วนใหญ่มาจากฐานการออมของสมาชิกรายคน เป็นกองทุนสวัสดิการของชุมชนและเชื่อมโยงสู่กองทุนระดับเมืองหรือกองทุนเครือข่ายชุมชน อีกส่วนหนึ่งมาจากสถาบันสนับสนุนเงินทุนประเดิมให้แก่กองทุนเมือง/เครือข่าย กองทุนละ ๒๐,๐๐๐ บาท (กรณีเมืองที่มีเพียง ๑ ชุมชนไม่สามารถเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายได้อาจรวมเป็นกองทุนระดับจังหวัดในช่วงเริ่มต้นดำเนินการ) ทั้งนี้ เป้าหมายดำเนินการใน ๓๐๐ เมือง (กองทุน) รวมเป็นเงินทุนประเดิมจำนวน ๖ ล้านบาท
๒. กองทุนสวัสดิการเพื่อที่อยู่อาศัย เน้นให้ทุนส่วนใหญ่มาจากฐานการออมของสมาชิกรายครัวเรือนๆ ละ ๒๐๐ บาท ต่อปี ต่อเนื่องในระยะเวลา ๑๐ ปี โดยกองทุนดูแลครอบครัวระยะเวลา ๑๕ ปี แล้วรวบรวมเงินจากกองทุนชุมชนไปไว้ที่กองทุนเมืองทั้งหมด (๑๐๐%) โดยให้กองทุนเมือง/เครือข่ายแบ่งสัดส่วนเงินไว้ที่เมือง/เครือข่าย ร้อยละ ๕๐ และส่งมาที่กองทุนกลาง ร้อยละ ๕๐ อีกส่วนหนึ่ง พอช. สนับสนุนทุนประเดิมจำนวน ๒๐.๔ ล้านบาท

หลักเกณฑ์การช่วยเหลือ

กรณี	เกณฑ์พิจารณา	การช่วยเหลือ
๑. กองทุนสวัสดิการดูแลคน		
๑.๑ เสียชีวิต ๑.๒ ทูพพลภาพ ถาวร	▶ ไม่มีทายาทหรือมีทายาทที่ไม่สามารถหารายได้เลี้ยงตนเอง/รับภาระไม่ได้	▶ กองทุนช่วยชำระหนี้ (เพื่อที่ดินและบ้าน) แทนตามยอดหนี้คงเหลือ และตามระยะเวลาในสัญญาที่กำหนด
	▶ มีทายาทที่สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองได้/สามารถรับภาระได้	▶ กองทุนช่วยชำระหนี้ (เพื่อที่ดินและบ้าน) แทนในอัตราครึ่งหนึ่งของยอดหนี้คงเหลือ และตามระยะเวลาในสัญญาที่กำหนด
๑.๓ เจ็บป่วย/ ทูพพลภาพหรือ สูญเสียอาชีพเป็น การชั่วคราว	▶ ไม่มีทายาทหรือมีทายาทที่ไม่สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองได้/รับภาระไม่ได้	▶ กรณีเจ็บป่วย/ทูพพลภาพชั่วคราว กองทุนช่วยชำระหนี้ (เพื่อที่ดินและบ้าน) ตามยอดชำระหนี้ส่งคืนต่อเดือน และตามระยะเวลาที่ป่วยและเข้ารับการรักษาพยาบาล ▶ กรณีสูญเสียอาชีพ กองทุนช่วยชำระหนี้ (เพื่อที่ดินและบ้าน) แทน ตามยอดชำระหนี้ส่งคืนต่อเดือน เป็นระยะเวลาไม่เกิน ๓ เดือน
	▶ มีทายาทที่สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองได้/สามารถรับภาระได้	▶ กรณีเจ็บป่วย/ทูพพลภาพชั่วคราว กองทุนช่วยชำระหนี้ (เพื่อที่ดินและบ้าน) แทน ในอัตราครึ่งหนึ่งของยอดชำระหนี้ส่งคืนต่อเดือน และตามระยะเวลาที่ป่วยและเข้ารับการรักษาพยาบาล ▶ กรณีสูญเสียอาชีพเป็นการชั่วคราว กองทุน
		ช่วยชำระหนี้ (เพื่อที่ดินและบ้าน) แทน ในอัตราครึ่งหนึ่งของยอดชำระหนี้ส่งคืนต่อเดือน เป็นระยะเวลาไม่เกิน ๓ เดือน

กองทุนที่มาจากขบวนองค์กรชุมชน

ขบวนองค์กรชุมชนมีบทบาทในการสร้างระบบร่วมกันในการจัดการให้มีการสร้างหลักประกัน และระบบคุ้มครองทางสังคมโดยชุมชน ในการสร้างสวัสดิการ ๒ ประเภท ได้แก่

๑. **สวัสดิการดูแลคน** เพื่อให้เกิดระบบสวัสดิการที่มีการเชื่อมโยงและจัดการร่วมกันของเครือข่าย ที่สามารถดูแลครอบคลุมสวัสดิการพื้นฐาน เช่น สุขภาพ การรักษาพยาบาล การศึกษา การร่วมกับทุนสังคมอื่นๆ และสามารถเชื่อมโยงการทำงานของชุมชนในเมือง
๒. **สวัสดิการเพื่อที่อยู่อาศัย** เพื่อให้เกิดการสร้างสวัสดิการในระบบของชุมชนและขบวนชุมชน ในลักษณะการดูแลและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยสวัสดิการเพื่อรักษาบ้านและที่ดิน ป้องกันความเสี่ยงของกลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์ของชุมชนในการบริหารสินเชื่อภายในชุมชน และเชื่อมโยงให้เกิดการสร้างระบบร่วมกันระหว่างชุมชน เครือข่าย และ พอช.

สำหรับการบริหารจัดการโครงการฯ ดำเนินการโดยขบวนองค์กรชุมชนเป็นหลัก

ภาพรวมกองทุนตามโครงการสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชุมชนในเรื่องที่อยู่อาศัย

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการอนุมัติงบประมาณสมทบกองทุนเมืองไปแล้ว ๕๘ กองทุน จำนวนเงิน ๑,๑๖๐,๐๐๐ บาท ผลการอนุมัติเงินสมทบกองทุนเมือง โครงการสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชุมชนในเรื่องที่อยู่อาศัย (ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔)

ตารางที่ ๒ การอนุมัติงบประมาณสมทบกองทุนเมือง

ภาค	จำนวน กองทุน	งบประมาณ
		อนุมัติ
กรุงเทพฯ/ปริมณฑล	๑๕	๓๐๐,๐๐๐
ตะวันออก	๔	๘๐,๐๐๐
กลางตอนบน	๖	๑๒๐,๐๐๐
ตะวันตก	๓	๖๐,๐๐๐
ใต้	๑๒	๒๔๐,๐๐๐
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๙	๑๘๐,๐๐๐
เหนือ	๙	๑๘๐,๐๐๐
รวม	๕๘	๑,๑๖๐,๐๐๐

โครงการสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชุมชนในเรื่องที่อยู่อาศัย ได้อนุมัติกองทุนรักษาดินรักษาบ้านไปแล้ว จำนวน ๖๗ กองทุน มีสมาชิกรวม ๙,๘๗๖ คน มีเงินกองทุนรวม ๑,๐๙๗,๐๐๐ บาท เป็นเงินที่มาจากค่าบำรุงรายปีของชุมชน (รายละเอียด ๓๐๐ บาท) ๒๐,๑๐๐ บาท เงินสมทบ ๑,๐๗๖,๙๐๐ บาท รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ ๓ การสมทบกองทุนรักษาดิน-รักษาบ้าน

ภาค	จำนวนกองทุน	จำนวนครัวเรือน	ค่าบำรุงรายปี	เงินสมทบ	รวม
กรุงเทพฯ/ปริมณฑล	๑๓	๒,๕๓๑	๓,๖๐๐	๒๕๓,๐๕๐	๒๕๖,๖๕๐
ตะวันออก	๕	๘๕๗	๑,๕๐๐	๘๕,๗๐๐	๘๗,๒๐๐
กลางตอนบน	๑๕	๑,๐๕๒	๔,๕๐๐	๑๐๕,๒๐๐	๑๐๙,๗๐๐
ตะวันตก	๓	๒๕๐	๙๐๐	๒๕,๐๐๐	๒๕,๙๐๐
ใต้	๑๓	๒,๕๗๐	๔,๒๐๐	๒๕๗,๐๕๐	๒๖๑,๒๕๐
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๑	๒,๐๑๙	๓,๓๐๐	๒๙๒,๑๐๐	๒๙๕,๔๐๐
เหนือ	๖	๕๖๔	๑,๘๐๐	๕๖,๔๐๐	๕๘,๒๐๐
เครือข่ายสลัม ๔ ภาค	๑	๒๔	๓๐๐	๒,๔๐๐	๒,๗๐๐
รวม	๖๗	๙,๘๖๗	๒๐,๑๐๐	๑,๐๗๖,๙๐๐	๑,๐๙๗,๐๐๐

ทั้งนี้คณะทำงานโครงการสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชุมชนในเรื่องที่อยู่อาศัย ได้มีการอนุมัติงบประมาณช่วยเหลือสมาชิกกองทุนรักษาดินรักษาบ้าน ในกรณีเสียชีวิต จำนวน ๕ ราย กรณีภัยพิบัติ จำนวน ๒๒๙ ครัวเรือน และกรณีทุพพลภาพ ๒ ราย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๗๙๒,๐๐๙.๗๐ บาท เบิกจ่ายแล้ว ๔๕๑,๙๖๒.๒๐ บาท คงเหลือ ๓๔๐,๐๔๗.๕๐ บาท

ปัจจุบัน โครงการสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชุมชนในเรื่องที่อยู่อาศัย มีเงินกองทุนทั้งสิ้น ๒๘,๓๑๖,๙๐๐ บาท โดยเป็นเงินสมทบจาก ๒ ส่วน คือ ๑. พอช. ๒๖,๔๐๐,๐๐๐ บาท (แบ่งเป็นงบบริหารจัดการ ๒.๖๔ ล้านบาท สมทบกองทุนเมือง ๖ ล้านบาท และสมทบกองทุนรักษาบ้านรักษาดิน ๑๗.๗๖ ล้านบาท) ๒. เงินสมทบจากชุมชน จำนวน ๑,๙๑๖,๙๐๐ บาท (อยู่ที่กองทุนชาติ ๙๕๘,๔๕๐ บาท และอยู่ที่กองทุนเมือง ๙๕๘,๔๕๐ บาท)

การประเมินผลและสอบทานโครงการ

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการบ้านมั่นคงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันและชุมชนได้จัดให้มีการติดตาม สอบทานการทำงานของโครงการ จำนวน ๔๒๘ องค์กรจากทั้งหมด ๖๐๑ องค์กร (ส่วนที่เหลือสอบทานไม่ได้เพราะปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และปัญหาภัยพิบัติ) ประเด็นที่ต้องมีการปรับปรุงในการทำงานขององค์กรชุมชนคือ การจัดระบบเอกสาร การเบิกจ่ายงบประมาณสนับสนุนโครงการ การเงินบัญชี เป็นต้น

การติดตามโครงการยังพบว่า องค์กรชุมชนที่ทำงานในโครงการบ้านมั่นคง ได้ขยายกิจกรรมพัฒนาไปยังด้านอื่นๆ หลายด้าน เช่น มีการจัดตั้งกองทุนเมือง ๓๒ แห่ง จัดการสิ่งแวดล้อม ๖๘ แห่ง จัดสวัสดิการชุมชน ๓๐ แห่ง มีบ้านกลางให้ผู้ด้อยโอกาสอาศัย ๖๙ แห่ง มีการจัดตั้งองค์กรชุมชน ๓๑ แห่ง มีการพัฒนาอาชีพ ๕๑ แห่ง และมีการพัฒนาพลังงานทดแทน ๗ แห่ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าในจำนวนองค์กรที่ใช้สินเชื่อ พอช. และมีการสอบทาน จำนวน ๓๑๓ องค์กรนั้น มีเงินออมรวมทั้งสิ้น ๒๒๕.๒ ล้านบาท

สถาบันฯ ได้ว่าจ้างสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ประเมินมูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการบ้านมั่นคง พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการลงทุนและรายได้จากธุรกิจเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายไฟฟ้าประปาลดลงและเด็กใช้เวลาในการเรียนหนังสือและทำการบ้านเพิ่มขึ้น

การเข้าร่วมโครงการทำให้ครัวเรือนมีหนี้สินเพิ่ม (เฉลี่ยครัวเรือนละ ๒๒๙,๙๓๘ บาท) เพราะกู้เงินมาซื้อที่ดินและสร้างบ้าน แต่การประเมินผลตอบแทนการลงทุนโดยเทียบว่าถ้ามีการเช่าบ้านดังกล่าวพบว่าจะได้รับค่าเช่าเดือนละ ๓,๘๐๔ บาท คิดเป็นผลตอบแทนประมาณร้อยละ ๑๗ ต่อปี และราคาขายของบ้านเพิ่มจากบ้านเดิม ๗๑๘,๔๕๘ บาท

การปฏิรูปที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยขบวนองค์กรชุมชนท้องถิ่น

วันที่ ๒๑-๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ เครือข่ายองค์กรชุมชนในโครงการบ้านมั่นคงและการแก้ปัญหาที่ดินทำกิน จัดสัมมนาระดับชาติ โดยในวันที่ ๒๑ ตุลาคม ได้มีพิธีเปิดการสัมมนา และการจัดเวทีสัมมนาส่วนกลาง เรื่อง “ความรู้คือพลัง: ปฏิรูปที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยขบวนองค์กรชุมชนท้องถิ่น” ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี มีแนวทางการทำงานของขบวนองค์กรชุมชนดังนี้

๑. ร่วมกันจัดทำข้อมูลผู้เดือดร้อน และข้อมูลที่ดินที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ให้ครอบคลุมเต็มพื้นที่ตำบลและเมือง ทั้งในส่วนของข้อมูลครัวเรือน ประวัติชุมชน แผนที่ทำมือ แผนที่ในระบบ GIS เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหา
๒. จัดทำกติกาการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันของชุมชนและเอกสารรับรองสิทธิ์ หรือที่เรียกว่า “โฉนดชุมชน” เพื่อให้ชุมชนสามารถรักษาที่ดินที่อยู่อาศัยไว้ได้ชั่วลูกหลาน
๓. ปรับวิถีการผลิต ทำการเกษตรแบบยั่งยืน เพื่อรักษาคุณภาพของดิน น้ำ ป่า และทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ และใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือการจัดการที่ดินและเชื่อมโยงงานพัฒนาของชุมชนในตำบล
๔. จัดตั้งและพัฒนากองทุนที่ดินและที่อยู่อาศัยระดับชุมชนสู่การเป็นกองทุนระดับเมืองหรือตำบล จัดตั้งกองทุนรักษาดิน-รักษาบ้าน บูรณาการการจัดการทุนต่างๆ ภายในชุมชนเพื่อใช้เป็นทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ครอบคลุมทุกเรื่อง
๕. ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำแผนที่ และแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพัฒนาเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นในการจัดการที่ดิน ที่อยู่อาศัย และทรัพยากร นำที่ดินที่ชุมชนอยู่อาศัยทำกินอยู่แล้ว หรือที่ดินว่างในท้องถิ่น มาจัดเป็นที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของชุมชน
๖. ร่วมแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินสำหรับกลุ่มเฉพาะ เช่น คนไร้บ้าน ชนเผ่า ชาวเล ฯลฯ ควบคู่ไปกับการจัดการเรื่องสิทธิ พัฒนาพื้นที่เมืองเก่าให้มีชีวิต โดยคนสามารถอยู่ร่วมกับเมืองเก่าได้อย่างกลมกลืน รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ภาคี สถาบันวิชาการ ภาคประชาสังคม และธุรกิจเอกชน ในการสนับสนุนการพัฒนาในด้านต่างๆ ของชุมชน

๑.๒ โครงการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก (๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้)

สถาบันฯ ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยชุมชนเป็นแกนหลักในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ต่อเนื่องถึงปี ๒๕๕๔ โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน ๘๕.๗๙ ล้านบาท มีพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน ๓๐ ตำบล ประกอบด้วยการพัฒนาที่อยู่อาศัย ๑๐ ตำบล และการแก้ไขปัญหาคที่ดินทำกิน ๒๐ ตำบล ผลการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้

- การแก้ปัญหาคที่อยู่อาศัย ครอบคลุมพื้นที่ ๑,๒๔๗ หมู่บ้าน ๔๒,๑๘๔ ครัวเรือนในพื้นที่ ๕ จังหวัด งบประมาณสนับสนุนจำนวน ๑,๖๖๙.๓๖ ล้านบาท ผลการดำเนินการซ่อมสร้างสะสมปี ๒๕๕๓-๒๕๕๔ จำนวน ๓๘,๘๕๔ หลัง และอยู่ระหว่างดำเนินการ ๓,๓๓๐ หลัง เฉพาะปีงบประมาณ ๒๕๕๔ มีการแก้ไขปัญหาคที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ๓๑ ตำบล ๗๗ หมู่บ้าน ๒,๕๔๓ ครัวเรือน
- การจัดตั้งกองทุนที่อยู่อาศัย ชาวชุมชนเห็นชอบด้วยการให้มีการคืนทุนสู่กองทุนที่อยู่อาศัยระดับตำบล เพื่อให้มีเงินหมุนเวียนช่วยเหลือครัวเรือนที่เดือดร้อนและเป็นกองทุนของชุมชนต่อไป ผู้ได้รับการช่วยเหลือในรอบแรก จะคืนทุนในรูปแบบของเงิน/แรงงานสมทบกองทุนที่อยู่อาศัยหรือกองทุนสวัสดิการของชุมชน ตามกำลังความสามารถ ตามกติกาที่กำหนดโดยคณะทำงานพัฒนาที่อยู่อาศัยตำบล ยกเว้นครอบครัวที่ชุมชนเห็นสมควรให้เปล่า เช่น กรณีครอบครัวมุสลิมยากจนที่มีสิทธิรับชากาต ประเภทากจน (ฟาเกีร) และขัดสน (มิสกิน) หรือครอบครัวด้อยโอกาสอื่นๆ ที่คณะทำงานตำบลมีมติร่วมกันว่าไม่ต้องคืนทุน โดยมีการคืนและจัดตั้งมีกองทุนที่อยู่อาศัยแล้ว จำนวน ๑๖๔ ตำบล ๘๓๘ หมู่บ้าน รวมเงินกองทุนจำนวน ๑๗.๔๓ ล้านบาท จาก ๔,๑๗๒ ราย
- การแก้ไขปัญหาคที่ดิน สนับสนุนให้มีการจัดทำข้อมูลประวัติชุมชน ข้อมูลครัวเรือน แผนที่ทำมือ แผนที่ระบบ GIS การรับรองข้อมูลผู้เดือดร้อน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ปัญหาค ในปีที่ผ่านมา (๒๕๕๓-๒๕๕๔) มีการสนับสนุนการแก้ปัญหาคที่ดินในพื้นที่ ๔๑ ตำบล มีชุมชนที่เข้าร่วมการแก้ปัญหาคที่ดิน ๒๕๘ ชุมชน ผู้เดือดร้อน จำนวน ๓๑,๐๘๔ ครัวเรือน

๑.๓ การแก้ปัญหาคที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในชนบท

สถาบันฯ เริ่มสนับสนุนให้ชาวบ้านองค์กรชุมชนจัดทำโครงการแก้ปัญหาคที่ดินและที่อยู่อาศัยในชนบทมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ ระหว่างปี ๒๕๔๙-๒๕๕๑ ได้สนับสนุนให้มีคณะทำงานแก้ปัญหาคที่ดินระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และคณะทำงานระดับชาติ มีพื้นที่ที่ทำงานเรื่องนี้ใน ๗๒ จังหวัดทั่วประเทศ จำนวน ๕๖๖ ตำบล ๒,๔๓๔ หมู่บ้าน มีครัวเรือนผู้เดือดร้อนประมาณ ๖๔,๐๐๐ ครัวเรือน

จากการผลักดันของเครือข่ายชาวบ้านองค์กรชุมชนทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง ทำให้ในปี ๒๕๕๔ รัฐบาลได้ดำเนินการให้สิทธิในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในรูปของ “โฉนดชุมชน” โดยมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการและกลไกการทำงานต่างๆ ในระดับชาติรับผิดชอบอย่างชัดเจน

การทำงานของสถาบัน เพื่อให้มีการดำเนินการเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการสถาบันจึงได้อนุมัติงบประมาณจำนวน ๑๐๐ ล้านบาทในปี ๒๕๕๔ เพื่อจัดทำโครงการสนับสนุนแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยชนบท มีการจัดตั้งคณะทำงานในระดับต่างๆ ขึ้นพิจารณากลับกรองโครงการ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๔ มีการอนุมัติโครงการไปแล้ว ๒๕๔ ตำบล ทั้งตำบลที่ทำงานแบบเข้มข้นและตำบลขยายผล จำนวนงบประมาณสนับสนุน ๗๐.๘๕ ล้านบาท นอกจากนั้นยังมีการสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เรียนรู้และการเชื่อมโยงเครือข่ายของประชาชนที่เดือดร้อนเรื่องที่ดินทำกินด้วย กิจกรรมภายใต้โครงการพัฒนาที่จะดำเนินการ ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนที่ดิน การสำรวจข้อมูลและจัดทำข้อมูลการถือครองที่ดิน การจำแนกที่ดินตามประเภทการถือครอง การทำแผนที่ทำมือ การจัดทำแผนที่รายแปลงในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ การจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งตำบล การพัฒนารูปแบบการถือครองที่ดิน การจัดเวทีประชาคมเพื่อรับรู้ข้อมูลการถือครองที่ดิน การพัฒนาความมั่นคงในที่ดิน การพัฒนาความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ทั้งนี้กิจกรรมภายใต้โครงการพัฒนากำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินโครงการ

๑.๔ กองทุนสวัสดิการชุมชน

สถาบันฯ สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบล/เทศบาลมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ ที่เป็นการบริหารจัดการจัดการกองทุนโดยชุมชน เงินกองทุนมาจากการสมทบของสามฝ่าย คือ ๑. สมาชิกส่วนใหญ่จะสมทบเงินเข้ากองทุน คนละ ๑ บาท/วันหรือ ๓๖๕ บาท/ปี ๒. การสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓. การสมทบจากรัฐบาล โดยเงินกองทุนได้นำไปจัดสวัสดิการให้สมาชิกในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย ไปจนถึงการจัดทุนการศึกษา การจัดการภัยพิบัติหรือการจัดสวัสดิการชุมชนทางด้านอื่นๆ

ทั้งนี้ เครือข่ายองค์กรชุมชนได้เสนอให้รัฐบาลสมทบเงินเข้ากองทุนสวัสดิการมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาและสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน ผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเป็นปีแรกจำนวน ๗๒๗.๓ ล้านบาท และในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ จำนวน ๘๐๐ ล้านบาท โดยมีคณะกรรมการระดับจังหวัดซึ่งมีองค์ประกอบจากหลายภาคส่วนเป็นผู้พิจารณากลับกรองโครงการ จัดตั้งและพัฒนากองทุนในจังหวัด ปัจจุบันมีจำนวนกรรมการทั้งประเทศมากกว่า ๒,๑๐๐ คน

ผลการดำเนินการสะสมตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๔ มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทั่วประเทศ จำนวน ๓,๒๖๙ ตำบล สมาชิกรวมทั้งสิ้น ๑.๗ ล้านคน ในปี ๒๕๕๔ มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล จำนวน ๓๐๑ ตำบล จำนวนสมาชิก ๑๔๑,๑๕๑ คน และได้มีการสนับสนุนงบประมาณสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน (๑ บาท/คน/วัน) รอบแรกจำนวน ๒,๙๑๓ กองทุน สมาชิกที่ได้รับประโยชน์รวม ๑,๑๕๗,๓๙๙ ราย รวมงบประมาณสมทบ ๓๙๘.๒ ล้านบาท

นอกจากนั้นยังได้อนุมัติการจัดสรรงบประมาณสมทบกองทุนรอบที่สอง จำนวน ๑,๐๗๕ กองทุน มีสมาชิกที่รับประโยชน์จำนวน ๑,๐๑๐,๐๔๔ คน งบประมาณสมทบ ๒๘๔.๑ ล้านบาท

หลักเกณฑ์การสนับสนุนงบประมาณสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน

หลักเกณฑ์การสนับสนุนงบประมาณกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งก่อนการดำเนินโครงการ มีดังนี้

๑. เป็นกองทุนที่มีการจัดตั้งและดำเนินการสวัสดิการชุมชนไม่ต่ำกว่า ๑ ปี และได้รับการรับรองจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด
๒. สมาชิกและผู้รับประโยชน์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนมีความหลากหลายครอบคลุมกลุ่มคน รวมถึงเยาวชน คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส และสมาชิกกระจายพื้นที่ในตำบล/ท้องถิ่น และมีหมู่บ้าน/ชุมชนเข้าร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งหมดในตำบล/ท้องถิ่น
๓. มีเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มาจากสมาชิก และได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๔. มีระบบการบริหารกองทุนที่ดี มีความชัดเจน ทั้งคณะกรรมการ สมาชิก ทะเบียน/ข้อมูลสมาชิก ระเบียบหลักเกณฑ์ของกองทุน ระบบบัญชีการเงิน แผนการพัฒนาองค์กร การติดตามประเมินผล และการรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ
๕. มีการจัดสวัสดิการชุมชนพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๓ เรื่อง เช่น เกิด เจ็บ ตาย การศึกษา อาชีพ ที่ดูแลสมาชิก และคนในชุมชน และเชื่อมโยงสวัสดิการกับงานพัฒนาอื่นๆ ในชุมชน เช่น องค์กรการเงินชุมชน

หลักเกณฑ์การสนับสนุนงบประมาณกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งใหม่ และได้รับการสมทบเงินจากรัฐครั้งแรก ดังนี้

๑. เป็นกองทุนที่มีการจัดตั้งและดำเนินการสวัสดิการชุมชนไม่ต่ำกว่า ๑ ปี และได้รับการรับรองจากคณะกรรมการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนจังหวัด/กรุงเทพมหานคร
๒. มีสมาชิกไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ คน ครอบคลุมกลุ่มคน รวมถึงเยาวชน คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สมาชิกกระจายพื้นที่ในตำบล และมีหมู่บ้าน/ชุมชนเข้าร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งหมดในตำบล/ท้องถิ่น
๓. มีเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มาจากสมาชิก และได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๔. มีระบบการบริหารกองทุนที่ดีมีความชัดเจน ทั้งคณะกรรมการ สมาชิก ทะเบียน/ข้อมูลสมาชิก ระเบียบหลักเกณฑ์ของกองทุน ระบบบัญชีการเงิน แผนการพัฒนาองค์กร การติดตามประเมินผล และการรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ
๕. มีการจัดสวัสดิการชุมชนพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๓ เรื่อง เช่น เกิด เจ็บ ตาย การศึกษา อาชีพ ที่ดูแลสมาชิก และคนในชุมชน และเชื่อมโยงสวัสดิการกับงานพัฒนาอื่นๆ ในชุมชน เช่น องค์กรการเงินชุมชน

๑.๕ สภาองค์กรชุมชน

การส่งเสริมการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนเป็นการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีเจตนารมณ์สำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชน ซึ่งเป็นสังคมรากฐานมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดให้สถาบันฯ มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งและพัฒนากิจการสภาองค์กรชุมชนตำบล

ในปี ๒๕๕๔ มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน ๔๕๔ ตำบล รวมผลการส่งเสริมจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลระหว่างปี ๒๕๕๑ - กันยายน ๒๕๕๔ จำนวน ๒,๘๒๒ ตำบล ตามรายละเอียดในตาราง

ตารางที่ ๔ ผลการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล จำแนกรายภาค ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๔

ภาค	พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด	สภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งแล้ว				
		๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๕๔	รวม
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๒,๙๖๘	๓๒๔	๑๖๙	๓๐๕	๕๕	๘๕๓
กลางตอนบนและตะวันตก	๑,๔๕๖	๒๒๓	๑๓๖	๒๒๕	๕๒	๖๓๖
ใต้	๑,๒๖๔	๑๙๐	๑๑๐	๑๑๖	๘๖	๕๐๒
เหนือ	๑,๔๗๔	๑๙๘	๙	๗๙	๑๖๐	๔๔๖
กรุงเทพ/ปริมณฑล/ตะวันออก	๘๑๔	๑๔๐	๗๑	๗๓	๑๐๒	๓๘๖
รวม	๗,๙๗๖	๑,๐๗๕	๔๙๕	๗๙๘	๔๕๕	๒,๘๒๒

ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล จำแนกรายภาค ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๔

ภาค	สภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งแล้ว	จำนวนสมาชิก (กรรมการ) สภาองค์กรชุมชนตำบล				รวม (คน)
		ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔*	
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๘๕๓	๑๕,๗๗๗	๕,๗๕๓	๒,๑๐๒	๒๗๐	๒๓,๙๐๒
กลางตอนบนและตะวันตก	๖๓๖	๘,๑๔๖	๔,๒๑๔	๔,๙๕๓	๖๔๔	๑๗,๙๕๗
ใต้	๕๐๒	๕,๖๖๑	๓,๓๖๓	๒,๔๓๔	๓๓๙	๑๑,๗๙๗
เหนือ	๔๔๖	๘,๒๒๕	๓๗๙	๒,๙๙๖	๕๖๐	๑๒,๑๖๐
กรุงเทพ/ปริมณฑล/ตะวันออก	๓๘๖	๕,๗๖๓	๒,๒๓๕	๙๗๗	๖๒๕	๙,๖๐๐
รวม	๒,๘๒๒	๔๓,๕๗๒	๑๕,๙๔๔	๑๓,๙๖๒	๒,๔๓๘	๗๕,๙๑๖

ผลการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนตำบล

พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้สภาองค์กรชุมชนตำบลดำเนินการจำนวน ๑๒ ด้าน จากการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ๒๕๕๔ และการติดตามผลการดำเนินงาน จำนวน ๑,๒๕๑ แห่ง ในปี ๒๕๕๔ ปรากฏดังนี้

ตารางที่ ๖ ผลการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนตำบล ตามมาตรา ๒๑

บทบาทภารกิจตามมาตรา ๒๑	จำนวน (แห่ง)
๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ	๑,๐๑๖
๒. ส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน	๘๙๐
๓. เผยแพร่และให้ความรู้ ความเข้าใจ รวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและ ยั่งยืน	๘๗๖
๔. เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข และการพัฒนาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาใน การจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๗๔๕
๕. เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข หรือความต้องการของประชาชนอันเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะของ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๖๑๐
๖. จัดให้มีเวทีการปรึกษาหารือกันของประชาชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความคิดเห็นต่อการ ดำเนินการโครงการ หรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานรัฐ หรือเอกชน ที่มีผลหรืออาจ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานรัฐ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นผู้อนุญาตให้ภาคเอกชนดำเนินการ ต้องนำ ความเห็นดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย	๕๖๔
๗. ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็ง และสมาชิกองค์กรชุมชน รวมตลอดทั้งประชาชน ทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน	๘๖๔
๘. ประสานและร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนตำบลอื่น	๘๑๘
๙. รายงานปัญหาและผลที่เกิดขึ้นในตำบล อันเนื่องจากการดำเนินงานใดๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ หน่วยงานของรัฐ โดยรายงานต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	๓๙๓
๑๐. วางกติกาในการดำเนินการของสภาองค์กรชุมชนตำบล	๙๘๔
๑๑. จัดทำรายงานประจำปีของสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมถึงสถานการณ์ด้านต่างๆ ที่เกิดในตำบล เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบ	๘๙๓
๑๒. เสนอชื่อผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อไปร่วมประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวนสองคน	๑,๒๓๐

การดำเนินงานด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากมาตรา ๒๑ ใน พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน

ตารางที่ ๗ การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล ตามภารกิจอื่นๆ

การดำเนินงานตามบทบาทภารกิจอื่น	จำนวน (แห่ง)
๑. สำรวจ รวบรวมข้อมูลพื้นฐานและปัญหาของประชาชนในตำบล	๙๔๓
๒. รับรองสถานภาพกลุ่ม/องค์กรชุมชนในตำบล	๑,๐๓๕
๓. สนับสนุนให้เกิดเวทีสภาองค์กรชุมชนระดับหมู่บ้าน เพื่อเชื่อมโยงการทำงานกับคณะกรรมการหมู่บ้าน	๖๖๓
๔. การหนุนเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่ม/ชุมชนในตำบล	๗๙๓
๕. เชื่อมโยงงานพัฒนาที่ดำเนินการอยู่แล้วในตำบลมาดำเนินการต่อโดยผ่านเวทีสภาองค์กรชุมชนตำบล	๗๖๕
๖. จัดทำแผนชุมชนในระดับหมู่บ้าน/ตำบล	๘๒๒
๗. ประชาสัมพันธ์งานสภาองค์กรชุมชน	๘๔๖

ทั้งนี้สภาองค์กรชุมชนตำบลในหลายพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการประสานเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนท้องถิ่น ท้องที่ ด้วยการวางเป้าหมายการพัฒนาในพื้นที่ร่วมกัน เช่น *สภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่* จังหวัดน่าน มีการจัดทำข้อมูลแผนที่การพัฒนาทั้งตำบล และวางแผนการพัฒนาโดยมีข้อมูลรองรับภายใต้แผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตำบลบัวใหญ่ *สภาองค์กรชุมชนตำบลสิงโค* จังหวัดสงขลา ใช้เวทีประชุมสภาองค์กรชุมชนทุกวันอาทิตย์ที่สามของเดือนเพื่อการติดตามความคืบหน้างานพัฒนาด้านต่างๆ ในตำบล *สภาองค์กรชุมชนตำบลบุงคล้า* จังหวัดบึงกาฬ เป็นกลไกหลักในการเชื่อมโยงงานพัฒนาในพื้นที่โดยการวางแผนการจัดการน้ำในตำบล เป็นต้น และสภาองค์กรชุมชนในหลายพื้นที่มีการตั้งเป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เช่น *สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองตัน* จังหวัดสมุทรสาคร *สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเลือก* จังหวัดราชบุรี ฯลฯ หรือสภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้หลายแห่ง มีบทบาทในการเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ ในชุมชนและผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยในการจัดทำโครงการซ่อม/สร้างที่อยู่อาศัยโดยชุมชน โดยใช้เวทีสภาองค์กรชุมชนในการพิจารณาถ่วงดุลผู้เดือดร้อน เช่น *สภาองค์กรชุมชนตำบลเจ๊ะบิลัง* จังหวัดสตูล ฯลฯ สภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่ที่ชาวบ้านประสบปัญหาที่ดินหลายแห่งในจังหวัดชุมพร ได้ใช้สภาองค์กรชุมชนในการจัดทำข้อมูล แผนที่และรับรองข้อมูลการครอบครองที่ดินของชุมชนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สภาองค์กรชุมชนในพื้นที่ที่ประสบภัย น้ำท่วม หลายแห่งทั้งในจังหวัดน่าน จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา จังหวัดนครสวรรค์ และอีกหลายจังหวัดในภาคกลางใช้เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนตำบล และเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนในระดับจังหวัด ร่วมกันช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของชุมชนที่ประสบภัย เช่น การจัดหาอาหาร น้ำดื่ม ที่พักพิง ฯลฯ และการวางแผนจัดการปัญหาภัยพิบัติ/การจัดการน้ำ รวมทั้งการประมวลข้อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนท้องถิ่น

นอกจากนี้ ในหลายพื้นที่ยังได้ใช้สถานะสภาองค์กรชุมชนตำบลในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยมีการเสนอให้มีการทบทวนโครงการพัฒนาของรัฐ/เอกชน ที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชน เช่น *สภาองค์กรชุมชนตำบลคูหาใต้* จังหวัดสงขลา ที่ได้รับผลกระทบจากโรงโม่หิน *สภาองค์กรชุมชนตำบลบางม่วง* จังหวัดพังงา ร่วมกันคัดค้านโครงการขุดลอกตะกอนลุ่มน้ำตะกั่วป่า เป็นต้น

ผลการดำเนินงานของที่ประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล

จากการติดตามรายงานผลการดำเนินงานของที่ประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล ประจำปี ๒๕๕๔ ที่จัดส่งรายงานผลการดำเนินงานจำนวน ๕๗ จังหวัด จาก ๗๗ จังหวัด ที่ประชุมในระดับจังหวัดฯ จำนวน ๓๙ แห่ง หรือร้อยละ ๖๘.๔ ที่จัดส่งรายงานสามารถจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งตามที่ พ.ร.บ.ได้บัญญัติไว้ โดยหลายจังหวัดสามารถจัดการประชุมได้มากกว่าปีละหนึ่งครั้ง หรือโดยเฉลี่ย ๒.๕ ครั้ง/ปี จังหวัดสมุทรสงคราม สามารถจัดการประชุมมากที่สุดถึง ๘ ครั้ง

ด้านการดำเนินงานตามมาตรา ๒๗ ซึ่ง พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดบทบาทภารกิจของ ที่ประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวน ๕ ด้าน จากการรายงานผลการดำเนินงานพบว่า ส่วนใหญ่สามารถดำเนินงานด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบล มากที่สุดถึงร้อยละ ๗๐.๑ ของที่ประชุมในระดับจังหวัดฯ ที่จัดส่งรายงาน รองลงมาร้อยละ ๖๔.๔ คือ การให้ ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาจังหวัดต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และองค์การบริหารส่วนจังหวัด และร้อยละ ๔๙.๑ คือ การเสนอรายชื่อผู้แทนระดับจังหวัด เพื่อไปร่วมประชุมในระดับชาติ ตามลำดับ

ตารางที่ ๘ ผลการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนตำบล ตามมาตรา ๒๗

บทบาทภารกิจตามมาตรา ๒๗	จำนวน
๑. เสนอแนะทางการพัฒนาจังหวัดต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด	๓๗
๒. เสนอแนะต่อผู้ว่าราชการจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข หรือความต้องการของประชาชนในเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะ และการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม	๒๕
๓. ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน	๔๐
๔. เสนอข้อคิดเห็นในเรื่องที่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด บริक्षा	๑๙
๕. เสนอรายชื่อผู้แทนระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบลสองคน เพื่อไปร่วมประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล	๒๘*

ผลการดำเนินงานของที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล

- การประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล ประจำปี ๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๔ ที่ประชุม ได้พิจารณารับรองข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งได้มาจากการประมวลความเห็นและข้อเสนอแนะจากเครือข่ายองค์กร ชุมชนและสภาองค์กรชุมชนตำบล ผ่านที่ประชุมในระดับจังหวัด ประกอบด้วยข้อเสนอ ๕ ด้าน รายละเอียดดังนี้
๑. **ข้อเสนอตอนนโยบายด้านเศรษฐกิจ:** รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการมุ่งสร้าง ความเข้มแข็งในภาคเกษตร โดยการลดภาระหนี้สินของเกษตรกร สนับสนุนระบบเกษตรปลอดภัยและ เกษตรอินทรีย์ พัฒนาระบบตลาดที่เป็นธรรมด้านราคาของพืชผลการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร อันจะนำไปสู่ความมั่นคงทางอาชีพและรายได้ของเกษตรกร รวมถึงสร้างระบบความมั่นคงทางอาหาร ในสังคมไทย เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าร่วมประชาคมอาเซียน
  ๒. **ข้อเสนอตอนนโยบายสังคม:** การมุ่งพัฒนาสังคม โดยเน้นแนวทางปลูกจิตสำนึก คุณธรรม จริยธรรม ใช้ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือ และให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการจัดการปัญหาเสพติด การพนัน แรงงานข้ามชาติ เด็กและเยาวชน กลุ่มชาติพันธุ์ และคนไร้รัฐบนหลักการสิทธิมนุษยชน
  ๓. **ข้อเสนอตอนนโยบายกฎหมาย โครงสร้าง และวิธีปฏิบัติราชการ:** รัฐบาลควรดำเนินการปฏิรูปโครงสร้าง ในทุกระดับ โดยให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการปรับปรุงโครงสร้างรัฐ และออกแบบโครงสร้างองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะกับบริบทพื้นที่ ซึ่งสาระสำคัญ คือ “การกระจายอำนาจในรูปแบบชุมชน/ท้องถิ่น/ จังหวัดจัดการตนเอง”
  ๔. **ข้อเสนอตอนนโยบายคุณภาพชีวิต:** การยกระดับการพัฒนาสุขภาวะชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเอง สร้างคุณภาพการศึกษาเพื่อชีวิต จัดให้มีกองทุนชุมชนท้องถิ่นและกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อยกระดับสังคมไทย ให้เป็นสังคมสวัสดิการตลอดชีพ
  ๕. **ข้อเสนอตอนนโยบายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม:** การส่งเสริมการดูแล อนุรักษ์ จัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงต้นทุนชีวิต สิทธิชุมชน ระบบนิเวศ เปิดโอกาสให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ และบริหารจัดการ บนหลักการมีส่วนร่วม “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับประโยชน์”

๑.๖ โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน

รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันในภารกิจหลัก คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็ง ขององค์กรชุมชนมาตั้งแต่เริ่มจัดตั้งสถาบัน มากบ้างน้อยบ้างตามภาวะการณ์ด้านงบประมาณในแต่ละปี ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ มีการจัดสรรงบประมาณตามโครงการนี้จำนวน ๑๗๘.๔๑ ล้านบาท เพื่อสนับสนุนการ ดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน จำนวน ๘๐๐ ตำบล ส่วนที่เหลือเป็นการสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนตามข้อเสนอขององค์กรชุมชนในตำบล มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมด้านต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ ๙ การจัดสรรงบประมาณโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน ปีงบประมาณ ๒๕๕๔

ประเภทโครงการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
๑.สภาองค์กรชุมชน	๖๐
๒.การพัฒนาในระดับจังหวัด	๒๐
๓.การดำเนินงานขบวนองค์กรชุมชนระดับภาค	๒.๕
๔.ประชาสังคม	๑๕
๕.การพัฒนาบุคลากรและขบวนองค์กรชุมชน	๒๐
๖.การพัฒนาแบบข้อมูลชุมชน	๕
๗.การจัดการความรู้และงานวิจัย	๕
๘.การพัฒนาเศรษฐกิจ ทนชุมชนแก้ปัญหาหนี้สินและสินเชื่อ	๑๓
๙.การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์	๖
๑๐.การฟื้นฟูชุมชนประสบภัยพิบัติ	๘.๕
๑๑.ติดตามประเมินผล	๓.๐
๑๒.งบกลาง	๒.๕๖๙
๑๓.การบริหารโครงการ	๑๗.๘๔๑
รวม	๑๗๘.๔๑๐

๑.๗ การรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน

เป็นภารกิจตามกฎหมายจัดตั้งสถาบัน เพื่อให้ทราบปริมาณและคุณภาพขององค์กรชุมชนในแต่ละพื้นที่ และประโยชน์ในการสนับสนุนและพัฒนาองค์กรชุมชนต่อไป ปัจจุบันมีการรับรอง ๓ ลักษณะ คือ การรับรองโดยคณะกรรมการท้องถิ่น การรับรองโดยสภาองค์กรชุมชน และการรับรององค์กรชุมชนที่รับประโยชน์จากสถาบันฯ ในปี ๒๕๕๔ มีองค์กรชุมชนที่ได้รับการรับรองสถานภาพองค์กรชุมชน จำนวน ๑๓,๑๘๒ องค์กร เกือบทั้งหมดเป็นการรับรองสถานภาพโดยสภาองค์กรชุมชน มีองค์กรชุมชนที่ได้รับการรับรองสถานภาพสะสม จำนวน ๙๕,๓๐๑ องค์กร คุณลักษณะขององค์กรชุมชนที่ผ่านการรับรองสถานภาพ ประกอบด้วย ๑. เป็นองค์กรที่มีการก่อตั้งโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่ชัดเจน ๒. มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการรวมกันเพื่อการพัฒนา ๓. เป็นองค์กรที่มีกติกาและระบบการบริหารจัดการองค์กรที่เปิดเผย โปร่งใส ๔. มีคณะกรรมการที่มาจากกรรมการเลือกสรรของสมาชิก ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กร ๕. มีแผนการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาและการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรที่ต่อเนื่อง

๑.๘ สินเชื่อเพื่อการพัฒนา

การสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาเป็นภารกิจของสถาบันฯ ที่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยยังเป็นสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (พชม.) โดยเป็นการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาให้กับองค์กรชุมชน ทั้งในภาคเมืองและชนบท โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๕๓ - กันยายน ๒๕๕๔ สถาบันฯ ได้สนับสนุนสินเชื่อแก่องค์กรชุมชนรวม ๘๐ องค์กร วงเงิน ๑,๒๓๗.๘๙ ล้านบาท โดยมีผู้รับประโยชน์ ๔๐๐ ชุมชน ๕,๙๘๗ ครอบครัว แยกเป็นประเภทสินเชื่อได้ดังนี้

ตารางที่ ๑๐ การอนุมัติและผู้รับประโยชน์สินเชื่อเพื่อการพัฒนา

ประเภทสินเชื่อ	จำนวนเงินอนุมัติ (ล้านบาท)	จำนวนองค์กร	จำนวนผู้รับประโยชน์	
			ชุมชน	ครอบครัว
● สินเชื่อที่อยู่อาศัย (บ้านมั่นคง)	๑,๒๓๕.๘๙	๗๙	๓๘๘	๕,๘๓๗
● สินเชื่อพัฒนาแบบองค์กรรวม	๒.๐๐	๑	๑๒	๑๕๐
รวม	๑,๒๓๗.๘๙	๘๐	๔๐๐	๕,๙๘๗

ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๔ มีสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติสะสม ๖,๙๑๕.๘๕ ล้านบาท จำนวนองค์กรอนุมัติ ๗๙๓ องค์กร ผู้รับประโยชน์ ๔,๙๗๖ ชุมชน ๓๘๘,๙๘๑ ครอบครัว

การติดตามการชำระคืนสินเชื่อในปีที่ผ่านมา พบว่ามีการชำระคืนสินเชื่อสะสม ดังนี้

ผลการชำระคืนสินเชื่อสะสม	ร้อยละ
● ร้อยละของสินเชื่อที่ได้รับชำระคืนต่อสินเชื่อที่จ่ายเงินแล้ว	๓๕.๕๗
● ร้อยละของจำนวนเงินสินเชื่อที่ได้รับการชำระคืนต่อจำนวนเงินสินเชื่อที่พึงได้รับชำระคืนทั้งหมด	๙๘.๒๑
● ร้อยละของสินเชื่อคงเหลือผิดนัดต่อสินเชื่อคงเหลือทั้งหมด	๑๒.๓๕
● ร้อยละของเงินงวดผิดนัดต่อสินเชื่อคงเหลือทั้งหมด	๘.๙๐

ด้านการพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ มีการพัฒนากลไกและคุณภาพระบบบริหารจัดการองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ มีการติดตามองค์กรผู้ใช้สินเชื่อใน ๓๔ จังหวัดภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาลูกหนี้ผู้ใช้สินเชื่อและระบบติดตามองค์กรผู้ใช้สินเชื่อใน ๒๗๑ องค์กรในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก ตลอดจนมีการปรับโครงสร้างหนี้และปรับระบบการบริหารจัดการภายในขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ ส่งผลให้เกิดระบบการจัดการด้านการเงินและบัญชีอย่างถูกต้องชัดเจนและเป็นปัจจุบัน รวมทั้งเกิดการสอบทานองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ จำนวน ๑๖๕ องค์กร ซึ่งได้มีการติดตามและทำความเข้าใจกับองค์กรผู้ใช้สินเชื่อในแต่ละภาค เพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพองค์กรผู้ใช้สินเชื่อต่อไป

๒. ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

ในปี ๒๕๔๗ เครือข่ายองค์กรชุมชนได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา “การฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น” มุ่งการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความสามารถในการจัดการตนเองทางด้านต่างๆ และมีการทำงานในประเด็นการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง เช่น เรื่องที่อยู่อาศัย สวัสดิการชุมชน การแก้ปัญหาที่ดิน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน ฯลฯ

ในปี ๒๕๕๔ มีกระแสเรื่องการปฏิรูปประเทศไทย ขบวนการองค์กรชุมชนเสนอทางเลือกว่าการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทยต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ท้องถิ่น เสนอคำขวัญเชิงยุทธศาสตร์ว่า “ปฏิรูปประเทศไทย ต้องให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง”

และเพื่อให้มีการขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง จึงมีการทำงานในสองระดับ คือ การจัดเวทีระดับภาค/จังหวัด ประมวลข้อเสนอภาคประชาชน ทั้งข้อเสนอเชิงการขับเคลื่อนระดับชุมชนและระดับนโยบาย เพื่อผลักดันร่วมกันในระดับชาติผ่านเวทีปฏิรูปประเทศไทย อีกระดับหนึ่งคือ การสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่ระดับตำบล เพื่อให้มี “ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง” ที่มีการวิเคราะห์ตำบล การจัดทำแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของตำบล ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ โดยใช้งบประมาณจากโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนสนับสนุนการขับเคลื่อนดังกล่าวในพื้นที่กว่า ๒,๙๐๐ ตำบลทั่วประเทศ

๒.๑ การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชน

ในช่วงปลายปี ๒๕๕๓ เกิดภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร ภาคใต้ และภาคอีสาน ในพื้นที่กว่า ๑,๑๐๐ ตำบล ต่อมาช่วงฤดูร้อน เดือนมีนาคม-เมษายน ๒๕๕๔ เกิดน้ำท่วมและพายุที่ภาคใต้และช่วงเดือน สิงหาคม ๒๕๕๔ มีน้ำท่วมและดินโคลนถล่มที่ จ.น่าน สถาบันได้สนับสนุนให้ขบวนการองค์กรชุมชนในทุกพื้นที่จัดการ ภัยพิบัติร่วมกับหน่วยอื่นๆ ในท้องถิ่นในหลายรูปแบบ ตั้งแต่การช่วยเหลือเฉพาะหน้า การจัดหาที่พักชั่วคราว การซ่อมสร้างที่อยู่อาศัย ไปจนถึงการวางแผนฟื้นฟูชุมชนหลังประสบภัยในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดตั้งกองทุน เมล็ดพันธุ์พืช การศึกษาพื้นที่เสี่ยงเพื่อวางแผนป้องกัน การฟื้นฟูพื้นที่การเกษตร ฯลฯ

มีการจัดทำแผนฟื้นฟูชุมชนหลังน้ำท่วมในภาคกลาง จำนวน ๑๒ ตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๑ ตำบล และทวชน สรุบบทเรียนการจัดการน้ำท่วม ดินโคลนถล่มในจังหวัดน่านทั้งจังหวัด ส่วนในภาคตะวันออกและ กรุงเทพฯซึ่งได้รับผลกระทบไม่มากนัก มีการจัดทำแผนรับมือภัยพิบัติในพื้นที่ ๓๔ ตำบล และจัดการภัยพิบัติ ใน ๘ พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบรุนแรง

ในภาคใต้ซึ่งมีน้ำท่วมสองครั้งในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๓ และมีนาคม-เมษายน ๒๕๕๔ จุดที่ได้รับผลกระทบ รุนแรงคือ มีทั้งน้ำท่วมและลมพายุ ในพื้นที่คาบสมุทรสตูลพระ จ.สงขลา มีการระดมอาสาสมัครชาวบ้านจาก ที่ต่างๆ ๔๙๗ คน ไปร่วมซ่อมสร้างบ้าน วัด โรงเรียน บนคาบสมุทร รวม ๑๖๐ หลัง

๒.๒ การปฏิรูปขบวนการองค์กรชุมชนและการปฏิรูปประเทศไทย

ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๓ รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทย (คปร.) มี นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน และได้แต่งตั้งคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูปประเทศไทย มีศาสตราจารย์ นพ.ประเวศ วะสี เป็นประธาน เพื่อศึกษาและเสนอแนวทางการปฏิรูปประเทศไทยทางด้านต่างๆ ต่อรัฐบาล คณะกรรมการปฏิรูป ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูปและคณะกรรมการทางด้านอื่นๆ ขึ้นมา เพื่อจัดทำ ข้อเสนอและขับเคลื่อนการปฏิรูปทางด้านต่างๆ

โดยในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม ๒๕๕๕ เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย ได้สนับสนุนให้ ขบวนการองค์กรชุมชนทั่วประเทศ จัดเวทีระดมความคิดเห็นเพื่อจัดทำข้อเสนอปฏิรูปประเทศไทยต่อตนเองและรัฐบาล มีกลุ่มองค์กรภาคประชาชนและหน่วยงานในจังหวัดเข้าร่วมนับหมื่นคน มีข้อเสนอมากมายในทุกประเด็นงาน พัฒนาเพื่อการปฏิรูปขบวนการองค์กรชุมชนและประเทศไทย

ทั้งนี้ ในวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๔ มีการประชุมสมัชชาเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูป ณ สถาบันพัฒนา- องค์กรชุมชน มีมติเพื่อการปฏิรูปขบวนการองค์กรชุมชน และข้อเสนอเชิงนโยบายดังนี้

มติสมัชชาปฏิรูปประเทศไทย เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูป

วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๔

ณ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

พวกเราเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูป

ตระหนักว่า สถานการณ์ความขัดแย้งในสังคมไทยตั้งแต่ระดับชุมชนจนกระทั่งระดับประเทศในช่วงระยะเวลากว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมา เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งและปัญหาที่สะสมไว้ทั้งด้านแนวคิดการต่อสู้ทางการเมือง ปัญหาความยากจน ความรู้สึกของการเป็นคนด้อยโอกาส การไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคม ความเหลื่อมล้ำในสังคม การขาดโอกาสในการเข้าถึงนโยบายและการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ การจัดบริการสาธารณะและงบประมาณไม่เป็นธรรมและทั่วถึง อันมีสาเหตุจากปัญหาเชิงโครงสร้างที่ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ระบบการบริหารประเทศ การบริหารจัดการของภาครัฐด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ตอบสนองและรวมอำนาจการตัดสินใจในการบริหารประเทศไว้ที่ภาครัฐ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

เห็นร่วมกันว่า การปฏิรูปประเทศไทยจำเป็นต้องแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างเพื่อเพิ่มบทบาทภาคประชาชนในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนตนเอง โดยคืนและถ่ายโอนอำนาจการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติจากภาครัฐและการเมืองกลับคืนไปสู่ชุมชน ให้ชุมชนโดยองค์กรชุมชนระดับตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการคิด ตัดสินใจ และบริหารจัดการโครงการของรัฐและท้องถิ่นเพื่ออนาคตชุมชนของตนเอง ตามความหลากหลายของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน ปฏิรูประบบการบริหารจัดการภาครัฐให้เอื้อต่อการเพิ่มบทบาทภาคประชาชน และมีกระบวนการปฏิรูปที่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชนโดยมีองค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก

เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูปจึงได้จัดสมัชชาขบวนการองค์กรชุมชนระดับจังหวัด ๗๖ จังหวัด และระดับภาคทั้ง ๕ ภาค ในระหว่างวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ - ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๔ โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน ๒๐,๐๐๐ คน ซึ่งได้นำเสนอสิ่งที่เครือข่ายชุมชนท้องถิ่นได้ร่วมหาทางจัดการแก้ไขปัญหาและร่วมกันทำงานพัฒนาเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงจากระดับพื้นที่มาแล้ว ระดมปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ที่กระทบต่อคนในชุมชนท้องถิ่น ได้มีข้อเสนอเพื่อให้เกิดการคลี่คลายความเดือดร้อนเฉพาะหน้า และปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น และข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยมีประเด็นต่างๆ ที่ชุมชนขับเคลื่อนมาแล้วและนำเสนอเชิงนโยบายจำนวน ๑๓ ประเด็น คือ

๑. การปฏิรูประบบการจัดการที่ดินเพื่อความเป็นธรรม สนับสนุนการจัดการที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยชุมชนท้องถิ่น
๒. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติป่า น้ำและชายฝั่ง
๓. การสร้างความมั่นคงทางอาหารด้วยการพัฒนาระบบเกษตรยั่งยืนและการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม
๔. การพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนและสนับสนุนให้สวัสดิการชุมชนเป็นรากฐานของระบบสวัสดิการสังคมไทย
๕. การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการบูรณาการทุนชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาหนี้สิน
๖. การปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อพัฒนาคนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย
๗. การดูแลระบบการผลิตและราคาผลผลิตทางการเกษตร
๘. การสื่อสารสาธารณะเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ทั่วถึง

๙. การปฏิรูประบบภาษี เเร่งรัดการใช้มาตรการทางภาษีในการจำกัดการถือครองที่ดิน นำภาษีที่ดินสิ่งปลูกสร้างมาสนับสนุนกองทุนที่ดินที่อยู่อาศัย
๑๐. การปฏิรูประบบการจัดสรรงบประมาณให้กระจายไปสู่ชุมชนท้องถิ่น
๑๑. การพัฒนาระบบประชาธิปไตยชุมชน ใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นฐานของประชาธิปไตยทางตรง สร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง พัฒนาความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครอง และการจัดการเลือกตั้งให้เป็นธรรม
๑๒. ยุติโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น
๑๓. การสนับสนุนการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตรงโดยประชาชน การกระจายอำนาจการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น
๑๔. จัดระบบการป้องกันแก้ไขเรื่องที่เกี่ยวข้องสังคม เช่น แรงงานข้ามชาติแรงงานแฝง ปัญหายาเสพติด ฯลฯ
๑๕. การแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ คนชายขอบ

เชื่อมั่นว่า การปฏิรูปจะเกิดขึ้นได้ จะต้องสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาปากท้องของประชาชน แก้ไขปัญหาการเอารัดเอาเปรียบ ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต ชุมชนเจ้าของปัจจัยการผลิต สร้างภูมิคุ้มกันของชุมชน ต้องสนับสนุนให้ประชาชนมีศักยภาพให้ประชาชนจัดการตนเองอย่างแท้จริง และเอื้อประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ การที่ประชาชนในชุมชนสามารถตัดสินใจกำหนดทิศทางการพัฒนา การบริหารจัดการชุมชนของตนเองร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานพัฒนา และภาคีอื่นๆ ทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องมีการทบทวน ปรับปรุง และกำหนดโครงสร้าง กลไก และบทบาทใหม่ ด้วยการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รวมถึงการตรากฎหมายใหม่

จึงมีมติ ดังต่อไปนี้

๑. เรื่องที่เครือข่ายองค์กรชุมชนจะขับเคลื่อนทันทีเพื่อการจัดการตนเอง
  - ๑.๑ ร่วมกันปฏิบัติการสร้างพื้นที่รูปธรรมตำบลจัดการตนเองในพื้นที่ ๒,๓๐๐ ตำบล โดยมีพื้นที่ปฏิบัติการเข้มข้นจำนวน ๓๐๐ ตำบล
    - การร่วมกันจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ จัดกระบวนการวิเคราะห์ตนเอง (พื้นที่ ศักยภาพ ภัยคุกคาม) เพื่อนำมาจัดทำแผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองทั้งระยะสั้น กลาง ยาว
    - สร้างกลไกการทำงานร่วมกันในระดับพื้นที่ ได้แก่ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ท้องถิ่น ท้องที่ นักวิชาการ โดยองค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก เพื่อหนุนเสริมชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการตนเองได้ นำไปสู่การจัดความสัมพันธ์ใหม่อย่างมีศักดิ์ศรีและเท่าเทียม
    - สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนฐานล่างโดยจัดให้มีเวทีสมัชชาระดับตำบล โดยสภาองค์กรชุมชน รวมถึงเครือข่ายองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน เพื่อกำหนดแผนพัฒนาการปฏิรูปสู่การจัดการตนเองที่สอดคล้องตามบริบทพื้นที่
  - ๑.๒ การปฏิรูประบบการจัดการที่ดินทำกินและที่ดินอยู่อาศัย
    - ร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยคนจนเมืองตามโครงการบ้านมั่นคง ให้ขยายจาก ๘๕๘ โครงการ ๒๗๗ เมือง/เขต เป็น ๑,๐๐๐ โครงการ ๔๐๐ เมือง/เขต ภายในปี ๒๕๕๔
    - ขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยคนจนในชนบท โดยการจัดทำข้อมูล แผนที่วางแผนและผังการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรทั้งตำบล ๔๐๐ ตำบล
    - การจัดทำกติกาการใช้ที่ดินร่วมในลักษณะโฉนดชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถรักษาที่ดิน ที่อยู่อาศัยไว้ได้ ชั่วลูกหลาน และจัดตั้งและพัฒนากองทุนที่ดินและที่อยู่อาศัยระดับชุมชน สู่การเป็นกองทุนระดับเมืองหรือตำบล จัดตั้งกองทุนรักษาดิน รักษาบ้าน บูรณาการการจัดการกองทุนต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อใช้เป็นทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ครอบคลุมทุกเรื่อง

- ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนที่ และแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อพัฒนาเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นในการจัดการที่ดิน ที่อยู่อาศัย และทรัพยากร นำที่ดินที่ชุมชนอยู่อาศัย ทำกินอยู่แล้ว หรือที่ดินว่างในท้องถิ่น มาจัดทำที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของชุมชน
- ๑.๓ การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายตามภูมิเวศน์ ในพื้นที่ ๘๖๔ ตำบล/ภูมิเวศน์ โดยการ
- พื้นฟูระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น โดยการพัฒนาคุณภาพพื้นที่นาร่องการจัดการป่าชุมชน ซึ่งดำเนินการแล้วใน ๒๐๕ พื้นที่
  - ขยายผลพื้นที่นาร่องการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ที่ดำเนินการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร จำนวน ๓๐ แห่ง ให้ครอบคลุม ๒๐๐ แห่งทั่วประเทศ
  - กำหนดกติการ่วมของชุมชนท้องถิ่นในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรณรงค์ให้เกิดการอนุรักษ์ ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และความสมดุลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
  - ดำเนินการสำรวจข้อมูลพื้นที่ สถานการณ์ปัญหา และผลกระทบจากแผนพัฒนาของรัฐ หรือโครงการลงทุน เพื่อร่วมผลักดันให้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณาทบทวนโครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
- ๑.๔ การปรับเปลี่ยนระบบเกษตรกรรม เพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร
- ยกระดับการส่งเสริมให้คนในชุมชนท้องถิ่นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิถีการผลิตเป็นระบบเกษตรยั่งยืน ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตเคมีที่เป็นพิษ
  - ร่วมกันกำหนดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่การเกษตรโดยชุมชน ผลักดันสู่ พ.ร.บ.คุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม
  - พื้นฟูระบบเกษตรกรรมดั้งเดิมของชุมชนโดยชุมชน ทั้งการดูแลรักษาแหล่งอาหาร อนุรักษ์ และขยายพันธุ์พืชพื้นบ้าน เช่น พันธุ์ข้าว สมุนไพร ฯลฯ รวมถึงสร้างกองทุนบริหารจัดการเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้
- ๑.๕ การบูรณาการกองทุนชุมชนและเศรษฐกิจชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินในพื้นที่ ๒๗๔ ตำบล/เมือง ๔๘๐ องค์กร โดยการ
- พัฒนาระบบทุน ระบบการเงินของชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ด้วยการเชื่อมโยง จัดระบบและบูรณาการทรัพยากร (ดอกผล) จากกองทุนชุมชนต่างๆ เข้ามาเป็นกองทุนกลางเพื่อการพัฒนา เพื่อเป็นฐานทุนในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในทุกด้าน
  - ยกระดับองค์กรการเงินเพื่อส่งเสริมการผลิต การแปรรูป การตลาด และบริโภคอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาหนี้สินของคนในชุมชน โดยใช้ทุนหรือสถาบันการเงินที่มีอยู่ในพื้นที่ เชื่อมโยงกับระบบการเงิน/องค์กรการเงินชุมชน เพื่อเป็นกลไกกลางของชุมชนในการแก้หนี้สินของสมาชิกในชุมชน ใช้การสำรวจหนี้สินโดยชุมชน นำมาสู่การจัดระบบการเงินของครัวเรือนที่สมดุล
- ๑.๖ การพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนให้เป็นฐานของระบบสวัสดิการสังคม ในพื้นที่ ๓,๐๐๐ ตำบล โดยการ
- พัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งแล้ว ขยายฐานสมาชิกให้ครอบคลุมกว้างขวาง
  - พัฒนาแหล่งทุนที่ใช้ในการจัดสวัสดิการให้สอดคล้องตามบริบทท้องถิ่น เชื่อมโยงสวัสดิการชุมชนกับฐานพัฒนาต่างๆ ของชุมชนท้องถิ่น
  - ผนึกพลังกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดระบบสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

๒. ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ๒.๑ การคืนอำนาจการจัดการตนเองให้ชุมชนท้องถิ่น
- ให้นำหน่วยงานภาครัฐ องค์กรมหาชน องค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคประชาชน ส่งเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนและเครือข่าย รวมถึงส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กร

ชุมชนในทุกกระดับ เพื่อเป็นเวทีกลางในการเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กรในชุมชนท้องถิ่น เข้ามาร่วมเรียนรู้ ทำงาน พัฒนาร่วมกัน รวมถึงเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงาน ท้องถิ่น ท้องที่ เพื่อสร้างระบบและกลไกการทำงาน ร่วมกัน เป็นการสร้างระบบประชาธิปไตยพื้นฐานที่ทุกฝ่ายมาร่วมมือกัน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นใน ทุกด้านอย่างมีพลังและยั่งยืน

- ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมมือกับกลุ่ม/องค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชน ส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง และสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนท้องถิ่น ที่ครอบคลุมการแก้ไขปัญหาทุกด้าน ของคนในชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ฯลฯ และบรรจุ แผนชุมชนท้องถิ่นในข้อบัญญัติท้องถิ่น
- ให้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เร่งรัดการดำเนินการตามมติสมัชชาสุขภาพ ครั้งที่ ๓ ข้อ ๑ ที่เสนอให้คณะ รัฐมนตรีพิจารณาให้การสนับสนุนพื้นที่จัดการตนเองเพื่อสังคมสุขภาวะเป็นนโยบายสำคัญ โดยมอบให้ สถาบัน พัฒนาองค์กรชุมชน ร่วมกับ สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมสันนิบาตเทศบาล แห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย เป็นแกนประสานให้เกิดคณะกรรมการ ที่เป็นกลไกการดำเนินการ ประกอบด้วย ตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนท้องถิ่น ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาชน โดยให้มีผู้แทนชุมชนในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ทั้งนี้ คณะกรรมการมีหน้าที่พัฒนากลไกการจัดการตนเองและพัฒนาศักยภาพชุมชนท้องถิ่นให้จัดการตนเอง ในทุกระดับ
- ให้รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ เพื่อ ลดอำนาจหน้าที่หน่วยงานส่วนกลาง และตรากฎหมายใหม่เพื่อสนับสนุนการคืนอำนาจให้กับชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเอง
- ให้รัฐบาลกำหนดแนวทางการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองได้ อย่างแท้จริง โดยให้พิจารณาแนวทางดำเนินการเบื้องต้น ดังนี้
  - (๑) ส่งเสริมการพัฒนาจังหวัดให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๘ หมวด ๕ ซึ่งบัญญัติว่า “จังหวัดใดที่มีความพร้อม สามารถพัฒนาให้เป็นองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ได้ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัด” เพื่อให้จังหวัดที่มีความ พร้อม มีอิสระในการบริหารจัดการตนเอง เพิ่มศักยภาพการแก้ไขปัญหาของประชาชนในจังหวัดให้ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยส่งเสริมจังหวัดนำร่อง ที่มีความพร้อม ตามความ ต้องการของประชาชนอย่างน้อย ๓ จังหวัด
  - (๒) พัฒนากลไกการทำงานร่วม ในรูปแบบสภาประชาชนในระดับจังหวัด เพื่อวางระบบประชาธิปไตยจาก ฐานรากที่เข้มแข็ง เปิดโอกาสให้ทุกท้องถิ่นและประชาชนส่วนใหญ่สามารถแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและ ความยากจนได้ถึงต้นเหตุ เกิดอำนาจในการคิด การตัดสินใจ การทำงานในเรื่องต่างๆ โดยคนในพื้นที่ ให้มากที่สุด สร้างรากฐานของการพัฒนาระบบประชาธิปไตยที่แท้จริงให้เต็มพื้นที่ ทุกระดับ ทุกกลไก ของรัฐ โดยมีผู้แทนของภาคประชาชนอย่างน้อย ๒ ใน ๓ ขององค์ประกอบกลไกที่จัดตั้งขึ้น
  - (๓) โครงการขนาดใหญ่ของรัฐและเอกชน ต้องให้ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการและมีมาตรการ รองรับผลกระทบผู้เดือดร้อนอย่างเป็นธรรม ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม
  - (๔) แบ่งเขตการปกครององค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร หรือเมืองใหญ่ เป็น ๒ ระดับ คือ ระดับมหานคร และระดับเขต ให้มีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งโดยตรงทั้งสองระดับ เพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของประชาชน
  - (๕) ใช้แผนชุมชนเป็นฐานในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน โดยคำนึง ถึงผลกระทบของคนในชุมชนที่เกิดจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคม
  - (๖) ดำเนินการออกทะเบียนบ้านและจัดระบบสาธารณูปโภคแก่ชุมชนแออัดดั้งเดิมที่จัดตั้งก่อนปี ๒๕๔๖

- (๓) แก่ไขกฎหมายท้องถิ่นให้คนในชุมชนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ หรือ ๒,๐๐๐ คน ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเสนอให้มีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้
- (๔) รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนโดยตรง ควบคู่กับการจัดงบประมาณในระบบราชการและท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานของตนเอง

๒.๒ ปฏิรูปการจัดสรรที่ดินเพื่อความเป็นธรรมและยั่งยืน โดยเน้นการกระจายการจัดการที่ดินสู่ชุมชนท้องถิ่น

- ให้รัฐบาลกระจายการจัดการที่ดินไปสู่ชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุนการจัดการที่ดินแบบกรรมสิทธิ์ร่วมหรือโฉนดชุมชน โดยให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานรัฐ ร่วมกันจัดทำแผนที่แนวเขต กำหนดกติกา การใช้ประโยชน์ อนุรักษ์ ดูแลรักษาที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน
- ให้รัฐบาลสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนธนาคารที่ดินระดับชาติ โดยจัดสรรงบประมาณจากภาษีที่ดิน และการทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน ที่อยู่อาศัย สมทบกองทุนที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินระดับท้องถิ่น และให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลการถือครองที่ดินทุกประเภทต่อสาธารณะ การส่งเสริมให้มีกองทุนระดับท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมจากชุมชน ท้องถิ่น และกองทุนที่ดินระดับชาติ
- ให้หน่วยงานเจ้าของที่ดิน กระจายอำนาจตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่ดิน ที่อยู่อาศัย ให้ได้ข้อยุติในระดับท้องถิ่นและจังหวัดให้มากที่สุด โดย
  - (๑) เร่งรัดให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการตามมติคณะกรรมการกระจายอำนาจ ในการพิจารณาแก้ไขระเบียบหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการที่อยู่อาศัยที่ดินทำกิน ให้เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเร็ว กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการที่ดินทุกประเภทร่วมกับชุมชน
  - (๒) ให้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี รองรับการจัดตั้ง “คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยระดับจังหวัด” โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีองค์ประกอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนชุมชน และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  - (๓) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชนในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน จัดทำผังเมือง ผังตำบล ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน และออกข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ ในการจัดการที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน และทรัพยากร รวมทั้งงานพัฒนาด้านต่างๆ โดยชุมชน โดยดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในปี ๒๕๕๘
- ให้รัฐบาลปรับปรุง แก้ไขกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาการถือครองที่ดินที่ไม่เป็นธรรมและข้อกำหนดที่ไม่เอื้อต่อคนจน เช่น การออกกฎหมายจำกัดการถือครองที่ดิน ไม่เกิน ๕๐ ไร่/คน การปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า เป็นต้น รวมทั้งกำหนดเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและอนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรม เพื่อคุ้มครองแหล่งอาหาร
- แก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาคประชาชนกับรัฐ โดยยุติการไล่รื้อ จับกุม และดำเนินคดีกับประชาชน ที่อยู่อาศัยและทำกินในที่ดินของรัฐ ที่ดินเอกชน ที่อยู่ระหว่างกระบวนการแก้ไขปัญหา โดยจัดให้มีกลไกกลาง ระงับข้อพิพาทและไกล่เกลี่ยการไล่รื้อชุมชน รวมถึงเร่งรัดการดำเนินการออกโฉนดชุมชน และการส่งเสริมให้ชุมชนรักษาที่ดินอย่างยั่งยืนโดยใช้กรรมสิทธิ์ร่วม
- ให้มี พ.ร.บ.รับรองสิทธิในการจัดการที่ดินร่วมโดยชุมชนหรือโฉนดชุมชน แทนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยโฉนดชุมชน
- ให้รัฐบาลเร่งดำเนินการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคงชนบท ตามที่คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบหลักการในระยะแรก จำนวน ๓,๐๐๐ ล้านบาท เพื่อดำเนินการในพื้นที่ ๕๐๐ ตำบล ๕๐,๐๐๐ ครัวเรือน และขยายให้ครอบคลุมคนจนที่เดือดร้อนเรื่องที่ดินทำกิน และให้รัฐสนับสนุนการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคงในเมืองให้ครอบคลุมคนจน ๒๐๐,๐๐๐ ครัวเรือน ภายในปี ๒๕๕๘ และรัฐต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่เฉพาะเชิงวัฒนธรรมและเมืองอนุรักษ์ โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการและมีงบประมาณในการดำเนินการ

๒.๓ การส่งเสริมการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

- ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกด้านในเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน
- ให้รัฐบาลรับรองสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการจัดการป่า กลุ่มน้ำ ชายฝั่ง ตามกฎหมายท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค และกระจายการจัดการทรัพยากรให้ชุมชนท้องถิ่น
- ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการน้ำและลุ่มน้ำ บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีส่วนได้ ส่วนเสีย ในการวางแผน การตัดสินใจ การบริหารจัดการ และการใช้ประโยชน์ เพื่อการป้องกัน แก้ไขปัญหาน้ำ ทั้งระบบ
- รัฐบาลต้องยุติโครงการที่มีผลกระทบทั้งทางด้านการดำรงชีวิตและสภาพแวดล้อม เช่น โครงการพัฒนาภาคใต้ เหมืองทอง เหมืองแร่โปแตส ปิโตรเคมี โรงงานพลังงานนิวเคลียร์ นิคมอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โครงการสร้างเขื่อน ฯลฯ
- รัฐบาลต้องเปิดเผยข้อมูล แผนงานโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ รวมถึงจัดให้มีการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต่อประชาชนในพื้นที่ โดยกระบวนการทำ EIA และ HIA ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่ก่อนการเริ่มโครงการ และหน่วยงานอิสระเป็นผู้จัดทำ
- ให้รัฐบาลสนับสนุนให้ชุมชนผลิต และใช้พลังงานทดแทน โดยการสนับสนุนงบประมาณ ความรู้ เทคโนโลยี และมีระบบซื้อคืน

๓. ให้คณะกรรมการเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูปคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป ร่วมกันผลักดันตามข้อเสนอข้างต้นในเวทีสมัชชาปฏิรูปครั้งที่ ๑ ในวันที่ ๒๔-๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ และติดตามผลการดำเนินงานในเวทีสมัชชาปฏิรูปครั้งต่อไป

๔. ให้เครือข่ายขบวนการองค์กรชุมชนทั่วประเทศ ร่วมกันติดตาม ผลักดันอย่างต่อเนื่อง สร้างรูปธรรมการปฏิรูปทันทีของชุมชนท้องถิ่นโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในระดับตำบล จังหวัด ภูมิภาค ภูมิภาค โดยถือว่างานพัฒนาของขบวนการองค์กรชุมชนในปัจจุบันคืองานปฏิรูปประเทศไทย.

ปฏิรูปขบวนการองค์กรชุมชน สู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

ระหว่างวันที่ ๑๔-๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๔

ผู้นำชุมชนทั่วประเทศกว่า ๒๕๐ คน เข้าร่วมสัมมนาเรื่อง “ปฏิรูปขบวนการองค์กรชุมชน สู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น” ที่กรุงเทพมหานคร มีสาระสำคัญซึ่งเป็นแนวทางการปฏิรูปขบวนการองค์กรชุมชน ดังนี้

- กำหนดเป้าหมายการพัฒนาของชุมชนในจังหวัด (ระยะสั้น กลาง และยาว) เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงาน
- จัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด โดยการมีส่วนร่วมของของทุกภาคส่วน มีเนื้อหา และเชื่อมโยงจากแผนพัฒนา ระดับพื้นที่ (ตำบล)
- เชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์ของระดับพื้นที่ สู่แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด รวมถึงแผนพัฒนาระดับภูมิภาค
- จัดปรับ ทบทวนที่มาของกลไกขบวนการจังหวัด ให้มีความหลากหลายทั้งเชิงพื้นที่ ครอบคลุมทุกองค์กรและประเด็นงาน พัฒนาในจังหวัด จัดทีมยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ มองภาพรวมของจังหวัดได้ โดยมาจากพื้นที่ปฏิบัติการจริง มีจิตอาสา ได้รับการยอมรับจากพื้นที่ จัดกลไกการทำงานระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ของขบวนการองค์กรชุมชน โดยมีองค์ประกอบจากผู้แทนชุมชนพื้นที่ปฏิบัติการ ผู้แทนงานประเด็น นักวิชาการ ภาครัฐ ประชาสังคม เข้าร่วมในกลไก โดย พอช. เป็นเลขานุการ
- จัดให้มีศูนย์ประสานงานของภาคประชาชนที่ชัดเจน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและบูรณาการการทำงาน กับหน่วยงาน
- ปรับโครงสร้าง/กลไกการบริหารจัดการขบวนการในทุกระดับ เพื่อให้เกิดการกำหนดเป้าหมายการทำงานไปในทิศทาง เดียวกัน แบ่งบทบาทภารกิจในการทำงาน
- พัฒนาระบบฐานข้อมูลการพัฒนาของขบวนการองค์กรชุมชนให้เป็นจริงทุกระดับ ทั้งข้อมูลองค์กร คน เนื้อหา/ความ คืบหน้าการพัฒนา พื้นที่ศักยภาพ ฯลฯ มีการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการนำเสนอรายงาน ต่อหน่วยงาน/สาธารณะ
- สร้างพื้นที่รูปธรรม พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ จัดการความรู้งานพัฒนาของขบวนการองค์กรชุมชนอย่างเป็นระบบ ใช้พื้นที่ รูปธรรมในการประสานเชื่อมโยงการทำงาน พอช. หน่วยงาน/ภาคี
- ให้ความสำคัญ/ให้น้ำหนักการพัฒนาในระดับพื้นที่ตำบล เชื่อมโยงการทำงานเป็นเครือข่ายงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นใน ทุกระดับ ใช้งานประเด็น/สภาองค์กรชุมชนในการเชื่อมโยงและเปิดพื้นที่กลางให้ทุกฝ่ายมาร่วมทำงาน
- ประเมินศักยภาพของพื้นที่ จัดทีมช่วยกระตุ้น หนุนเสริมการพัฒนาความเข้มแข็ง
- พัฒนาศักยภาพแกนนำ/คนทำงานในทุกระดับ ให้มีความสามารถหลากหลาย (นักยุทธศาสตร์ นักวิชาการ นักจัดการ นักประสานงาน นักสื่อสาร) เพื่อหนุนเสริมการขับเคลื่อนงาน
- ปรับกระบวนการทัศน์ของคนทำงาน ให้มุ่งเน้นการพัฒนาโดยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ชุมชนเป็นแกนหลัก ให้ความสำคัญ กับชุมชนฐานราก
- จัดตั้งกองทุนการพัฒนาในระดับจังหวัด เพื่อเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยง ขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น นำไป สู่การพึ่งตนเองในอนาคต
- ร่วมกันผลักดันเชิงนโยบาย เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ งานพัฒนาขบวนการองค์กรชุมชนให้เป็นที่รู้จักและยอมรับ
- ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลง/การพัฒนา ระบบการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมอย่าง ต่อเนื่องและจริงจัง
- พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขบวนการ ระบบธรรมาภิบาลของขบวนการ.

๓. การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการ จัดการขบวนองค์กรชุมชน

ในช่วง ๔-๕ ปีที่ผ่านมา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้ให้การสนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และการพัฒนาบุคลากรของขบวนองค์กรชุมชนในมิติต่างๆ ใน ปี ๒๕๕๔ มีความก้าวหน้าในงานบริหารจัดการของขบวนองค์กรชุมชน ดังนี้

๓.๑ การบริหารจัดการที่ดี

การบริหารจัดการที่ดีอาจตีความได้ ๒ ลักษณะ ลักษณะแรกคือ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทางด้านต่างๆ ให้ได้มาตรฐานก็จะบรรลุผลของการบริหารจัดการที่ดีได้ การบริหารจัดการที่ดีจึงเป็นเป้าหมายของการพัฒนาการบริหารโดยรวม อีกลักษณะหนึ่งคือ การจัดทำเรื่องนี้โดยเฉพาะตามหลักการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) สถาบันฯ ได้ทดลองดำเนินการมาทั้งสองแบบ กลุ่ม องค์กรเป้าหมายที่ดำเนินการเรื่องนี้อย่างจริงจังคือ กลุ่มองค์กรชุมชนที่รับเงินเชื่อจากสถาบัน ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๕๐๐ องค์กร ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา มีการติดตาม พัฒนากลุ่มองค์กรเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง ภาคกลางมีการจัดทำโครงการนำร่องพัฒนาการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรต่างๆ ในตำบล จำนวน ๔๐ ตำบล มีการอบรมผู้นำชุมชนเฉพาะเรื่องนี้ จำนวน ๗๕๕ คน

๓.๒ ระบบข้อมูลชุมชน

ช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา มีการพัฒนาศูนย์ข้อมูลชุมชนกว่า ๑๑๐ แห่งทั่วประเทศ ปีที่ผ่านมาสถาบันเริ่มสนับสนุนการพัฒนาในระบบข้อมูลในจังหวัดน่าน ๒๒ จังหวัด ใช้งบประมาณทั้งโครงการจำนวน ๑๐ ล้านบาท

งานระบบข้อมูลชุมชนที่สถาบันฯ ให้การสนับสนุนมาอย่างต่อเนื่องอีกอย่างหนึ่งคือ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS: Geographical Information System) โดยเป็นส่วนหนึ่งของโครงการที่แก้ปัญหาที่ดินทำกิน ในปีที่ผ่านมา มีการอบรมการใช้ GIS ให้กับผู้นำชุมชนทั่วประเทศ และแกนนำเยาวชนรวม ๒๓๑ คน เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่ร่วมสนับสนุนชุมชนอีก ๑๒๙ คนรวมทั้งมีการสนับสนุนให้ขบวนชุมชนในพื้นที่ตำบลจัดการเรื่องนี้อย่างเต็มรูปแบบ มีแผนที่แสดงข้อมูลสำคัญของตำบลในเกือบทุกด้านที่ ต.บัวใหญ่ อ.น่านน้อย จ.น่าน

ปีที่ผ่านมา มีการทดลองใช้โปรแกรมสวัสดิการชุมชน โดยสนับสนุนให้เครือข่ายองค์กรชุมชนจัดการบันทึกเข้าฐานด้วยตนเอง มีการฝึกอบรมผู้นำที่เป็นกองเลขากรรมการคณะกรรมการสวัสดิการชุมชนจังหวัด จำนวน ๓๔๐ คน

๓.๓ การติดตามประเมินผล

การติดตามผลการทำงานเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการทำงานของขบวนองค์กรชุมชน มีการดำเนินการเรื่องนี้ควบคู่ไปกับโครงการพัฒนาต่างๆ ทุกโครงการทั้งในระดับตำบล เมือง จังหวัด และระดับภาค มีทั้งรูปแบบที่เป็นทางการ มีคณะติดตามจากภายนอกและรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ

ในภาคใต้ มีการจัดเวทีทบทวนการทำงานของขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดทั้ง ๑๔ จังหวัด เพื่อสรุปบทเรียนการทำงานและวางจังหวัดก้าวในช่วงต่อไป ในภาคเหนือมีการจัดเวทีติดตามผลการทำงานโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน โดยจัดเวทีระดับจังหวัด ๑๕ จังหวัด มีผู้แทนจากทุกตำบลเข้าร่วม

สำหรับพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งมีการส่งเสริมการจัดทำ*ตัวชี้วัดชุมชน* มีการสรุปบทเรียนการทำงานและยกระดับ/ขยายผลการทำงานจากพื้นที่เริ่มต้น ๑๔ ตำบลไปยังพื้นที่อื่นๆ

๓.๔ การจัดการความรู้ชุมชน

สถาบันสนับสนุนทุนวิจัย/ถอดบทเรียนการทำงานพัฒนาให้กับคนรุ่นใหม่ในตำบล จำนวน ๒๐ ทุน ทุนละ ๓๐,๐๐๐ บาท และสนับสนุนทุนวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับชุมชน จำนวน ๑๓ ทุนๆ ละ ๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ในงานพัฒนาชุมชนและชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนานักจัดการความรู้ชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ รวม ๑๓๕ คน

สถาบันยังได้ร่วมกับสำนักอุทยานการเรียนรู้ สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) เพื่อจัดทำแหล่งเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่น่าน จำนวน ๔ แห่งทั่วประเทศ คือ ตำบลบ้านเลือก อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ตำบลสรรพยา อ.สรรพยา จ.ชัยนาท ตำบลเกษตรพัฒนา อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร และตำบลบางระกำ อ.บางเลน จ.นครปฐม

๓.๕ การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรของขบวนการองค์กรชุมชน มีการดำเนินการในทุกประเด็นงานเพื่อยกระดับการทำงานของตนเอง ภาคอีสาน มีการพัฒนาแกนนำสภาองค์กรชุมชน โดยมีผู้แทนเข้าร่วมสภากละ ๕ คน เช่นเดียวกับภาคเหนือ ซึ่งมีการอบรมแกนนำสภาองค์กรชุมชนโดยการศึกษาดูงานที่ จ.น่าน จำนวน ๖๐ คน มีการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนในปีที่ผ่านมา จำนวน ๔๗๘ คน

โครงการบ้านมั่นคง มีการพัฒนา *ทีมช่างชุมชน* เพื่อสนับสนุนการทำงานก่อสร้างที่อยู่อาศัยของโครงการ มีการอบรมช่างชุมชนในปีที่ผ่านมามากกว่า ๓๗๗ คน โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันตก

ในระดับชาติ มีการอบรมพัฒนาผู้นำชุมชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงร่วมกับ *มูลนิธิธิดาสมาชิฟ* จำนวน ๑๐๐ คน เพื่อเปิดมุมมองความคิดและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก เกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงานสนับสนุนและขับเคลื่อนงานชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง และมีการพัฒนาคนรุ่นใหม่มาเสริมทัพขบวนการชุมชน จำนวน ๑๐๐ คน

๓.๖ การสื่อสารชุมชน

สถาบันสนับสนุนการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ของขบวนการชุมชนอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ เริ่มจาก วิทยุชุมชนแล้วขยายเป็นการสื่อสารด้วยช่องทางต่างๆ เช่น จดหมายข่าว หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ ฯลฯ ตลอดจน การสนับสนุนขบวนการสื่อสาร การพัฒนาบุคลากร ในปี ๒๕๕๓ มีการทดลองสนับสนุนการทำสื่อผสมผสานเพื่อ สื่อสารงานพัฒนาในระดับตำบลและสนับสนุนให้ขบวนการจังหวัดมีเว็บไซต์ของตนเอง

ในช่วงปีที่ผ่านมา มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานที่สำคัญคือ แทนที่จะมอบหมายให้คนอื่นช่วยสื่อสารงาน ของตนเอง ขบวนการชุมชนเจ้าของปัญหาต้องทำการสื่อสารด้วยตนเอง หรืออย่างน้อยก็วางแผนการสื่อสาร งานของตนเอง จึงเริ่มต้นด้วยการวางแผนการสื่อสารงานประเด็นระดับชาติ ๓ ประเด็น คือ สภาองค์กรชุมชน บ้านมั่นคง และสวัสดิการชุมชน และจะขยายไปสู่การวางแผนการสื่อสารของขบวนการชุมชนระดับจังหวัดและ ระดับตำบลในปีต่อไป

๔. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ของ พอช.

๔.๑ การปฏิรูป พอช.

ท่ามกลางกระแสการปฏิรูปประเทศไทยซึ่งมีการดำเนินการอย่างกว้างขวางทั่วประเทศในปีนี้ คณะกรรมการสถาบันและเครือข่ายองค์กรชุมชนได้เริ่มดำเนินการปฏิรูปการทำงานของทั้งสถาบันและของขบวนการองค์กรชุมชนในมิติต่างๆ มีการระดมความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง และมีการเสนอแผนการทำงานต่อคณะกรรมการสถาบันในช่วงปลายปีงบประมาณ

สาระสำคัญของแผนการปฏิรูป คือ การปรับระบบงานต่างๆ ทั้งหมดของ พอช. ให้สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อชุมชนจัดการตนเอง มีการแบ่งสำนักงานภาคออกเป็น ๑๑ ภาค (จากเดิม ๕ ภาค) ในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ เพื่อกระจายการทำงานให้เข้าถึงพื้นที่อย่างกว้างขวาง สาระสำคัญของแผนการปฏิรูปของ พอช. และที่เกี่ยวข้องกับขบวนการองค์กรชุมชนที่จะดำเนินการในปี ๒๕๕๕-๒๕๕๘ คือ

- **ระบบข้อมูลและการจัดการความรู้:** การพัฒนาระบบข้อมูลจังหวัดและตำบล การจัดการความรู้ชุมชนเพื่อยกระดับ ขยายผลการพัฒนาและผลักดันนโยบายสาธารณะ
- **แผนงาน งบประมาณ การติดตามประเมินผล:** แผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองของตำบลเชื่อมโยงสู่แผน พอช./เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ/พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลของชุมชน/การประเมินผลโครงการสำคัญ
- **บุคลากร:** การใช้ระบบสมรรถนะในการบริหารงานบุคลากร/แผนพัฒนาบุคลากร พอช. ทุกกลุ่ม/พัฒนาผู้นำเชิงยุทธศาสตร์และผู้นำระดับปฏิบัติการของขบวนการชุมชน
- **การบริหารสินเชื่อและกองทุน พอช.:** บริหารรายได้รายจ่ายให้มีความสมดุล/เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนและสินเชื่อ
- **การสื่อสารประชาสัมพันธ์:** พัฒนาแผนการสื่อสารของขบวนการชุมชนระดับชาติ จังหวัด และตำบล
- **ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง:** สร้างพื้นที่รูปธรรม/เวทีสมัชชาตำบลและจังหวัด/ขยายสภาองค์กรชุมชน/แผนและรายงานการพัฒนาของภาคประชาชนในระดับตำบลและจังหวัด

๔.๒ แผนยุทธศาสตร์

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา สถาบันได้พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ฉบับใหม่ซึ่งจะดำเนินการระหว่างปี ๒๕๕๕-๒๕๕๙ และคณะกรรมการสถาบันได้ให้ความเห็นชอบแล้ว มีสาระสำคัญดังนี้

วิสัยทัศน์ เป็นองค์กรของประชาชนที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งของสังคมจากฐานราก ด้วยพลังองค์กรชุมชนและประชาสังคม

ยุทธศาสตร์ องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง

ประเด็นยุทธศาสตร์

๑. การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง
๒. การประสานความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย

๔.๓ การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในรอบปีงบประมาณ ๒๕๕๔ สถาบันได้ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสถาบันฯ ต่อสาธารณชนในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

๑. การส่งข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ในรอบปีงบประมาณ ๒๕๕๔ จำนวน ๑๕ รายการ
๒. การจัดทำให้มีข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนเข้าตรวจสอบดู
  - ๒.๑ จัดสถานที่ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบดูข้อมูลข่าวสาร โดยจัดรวมไว้กับมุมหนึ่งของห้องสมุด พอช. บริเวณ ชั้น ๑ ของอาคารสำนักงาน และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทาง www.codi.or.th
  - ๒.๒ จัดทำดัชนีรายการข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในศูนย์ตรวจสอบดูข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบของสารบัญญัตินำหน้าทุกแฟ้ม เพื่อความสะดวกในการค้นหา
  - ๒.๓ จัดเตรียมข้อมูลประกาศประกวดราคาสอบราคาไว้ที่ศูนย์ตรวจสอบดูข้อมูลข่าวสาร และจัดแสดงไว้ในเว็บไซต์ของ พอช.
  - ๒.๔ จัดเตรียมข้อมูลผลการพิจารณาจัดซื้อจัดจ้างไว้ที่ศูนย์ตรวจสอบดูข้อมูลข่าวสาร และจัดแสดงไว้ในเว็บไซต์ของ พอช.
๓. การให้บริการและการประชาสัมพันธ์เผยแพร่
  - ๓.๑ ในรอบ ๑ ปีงบประมาณ มีผู้มาใช้สิทธิขอข้อมูลตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ จำนวน ๒ ราย
  - ๓.๒ ในรอบ ๑ ปีงบประมาณ มีผู้เข้าชมข้อมูลตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการผ่านทางเว็บไซต์ของ พอช. จำนวน ๑๔,๓๔๖ ราย

๔.๔ การประชุมคณะกรรมการสถาบันฯ

คณะกรรมการสถาบัน ๑๑ คน ทำหน้าที่กำกับนโยบายขององค์กรในปี ๒๕๕๔ มีการประชุมคณะกรรมการฯ จำนวน ๑๒ ครั้ง เข้าร่วมประชุมครบ ๑๑ คน จำนวน ๕ ครั้ง เข้าร่วมประชุม ๑๐ คน จำนวน ๑ ครั้ง เข้าร่วมประชุม ๙ คน จำนวน ๕ ครั้ง และเข้าร่วมประชุม ๘ คน ๑ ครั้ง

๔.๕ ระบบข้อมูลและสารสนเทศ

- จัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๘ เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับกระบวนการทำงานของ พอช. และขบวนการองค์กรชุมชน ประกอบด้วย ประเด็นยุทธศาสตร์ ๔ ด้าน ได้แก่
  - (๑) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาขบวนการองค์กรชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน
  - (๒) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาและการบริหารจัดการภายใน พอช.
  - (๓) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อรองรับการดำเนินงานขององค์กร และสนับสนุนงานบูรณาการสารสนเทศ
  - (๔) พัฒนาศักยภาพบุคลากรของ พอช. และขบวนการองค์กรชุมชนให้มีการใช้ ICT อย่างสร้างสรรค์ มีธรรมาภิบาล วิจารณ์ญาณ และรู้เท่าทัน
- ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) พัฒนาระบบฐานข้อมูลประเด็นงานเชิงพื้นที่แบบออนไลน์ (GIS Map Server) ครอบคลุมรายการประเด็นงานต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ผลเปรียบเทียบในเชิงพื้นที่ และมีคลังข้อมูลแผนที่ประเด็นงานต่างๆ รายจังหวัด ซึ่งมีข้อมูลแผนที่ขอบเขตพื้นที่ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมเชิงพื้นที่ พร้อมให้บริการผ่านระบบ Intranet

๔.๖ การสื่อสารประชาสัมพันธ์

- การผลิตสื่อเครื่องมือ/ข้อมูล/สารคดี/ข่าวสารเพื่อการพัฒนา/หนังสือเล่ม จำนวน ๑๕ รายการ ๒๔๐,๔๘๕ ชุด ในรูปแบบวีดีโอ นิทรรศการ บทความ รายงาน หนังสือรายงานประจำปี หนังสือ ๑๐ ปี พอช. หนังสือบัวใหญ่จัดการตนเอง หนังสือข่าวชุมชน สมุดบันทึกงานพัฒนา แผ่นพับแนะนำองค์กรและสภาองค์กรชุมชน เอกสารประกอบการสัมมนา ฯลฯ

- การสื่อสารงานพัฒนาของ พอช. และขบวนการองค์กรชุมชนต่อกลุ่มเป้าหมายภายในและสาธารณะ ด้วยการบริหารจัดการให้ข้อมูลงานพัฒนาของขบวนการชุมชนและสถาบันฯ ได้รับการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน สื่อชุมชน และสื่อของภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ ในปี ๒๕๕๔ ข้อเสนอเชิงนโยบาย ข้อมูลข่าวสารงานพัฒนาของสถาบันฯ และขบวนการองค์กรชุมชนได้รับการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน จำนวน ๗๒๕ ครั้ง ครอบคลุม ๖ ประเด็นงาน (สภาองค์กรชุมชน สวัสดิการชุมชน บ้านมั่นคง ที่ดิน งานพัฒนาในพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ การจัดการภัยพิบัติโดยขบวนการองค์กรชุมชน) งานสำคัญที่ดำเนินการสื่อสารในรอบปี ๒๕๕๔ คือ งานวันที่อยู่อาศัยโลก งาน ๑๐ ปี พอช. ๑๐ ปี ขบวนการชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง งานมอบนโยบายและสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน งานปฏิรูปประเทศไทยให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง งานพัฒนาพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานสมัชชาเครือข่ายองค์กรชุมชนและการประชุมสภาองค์กรชุมชน งานประกาศแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตำบลบัวใหญ่ ฯลฯ
- งานพัฒนาสนับสนุนแผนการสื่อสารของขบวนการชุมชนระดับชาติ ในงานหลัก ๓ งาน คือ สภาองค์กรชุมชน สวัสดิการชุมชน และบ้านมั่นคง
- การผลิตสารคดีโทรทัศน์ รายการประชาธิปไตยทำเอง จำนวน ๒๐ เรื่อง ร่วมกับสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส สื่อสารการจัดการตนเองของชุมชนในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นระบบประชาธิปไตยทางตรง ออกอากาศผ่านสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

๔.๗ การจัดการความรู้

- ชุดความรู้งานพัฒนา ๓ เรื่อง คือ การขับเคลื่อนกลไกสวัสดิการชุมชน การประชุมและเทคนิคการจัดประชุม คณะกรรมการจังหวัด รายงานประจำปีความก้าวหน้าการจัดสวัสดิการชุมชน
- คู่มือการดำเนินงานประเด็นต่างๆ คือ คู่มือการเบิกจ่ายงบประมาณและคู่มือการเงิน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการด้านการเงินและการเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น *คู่มือกระบวนการยกร่างเพื่อจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยกรมมีส่วนร่วมของภาคประชาชน* เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการขยายผลการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินให้กับชุมชนที่ประสบปัญหา *คู่มือแนวทางการส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง* เพื่อใช้เป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่และขบวนการองค์กรชุมชนในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย หลักคิด แนวทางสำคัญในการส่งเสริม วิธีการทำงาน และตัวชี้วัดชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

๔.๘ การติดตามและประเมินผล

- การประเมินผลการดำเนินงาน ระยะที่ ๓ ของสถาบัน ดำเนินการโดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนา นโยบาย เป็นการประเมินผลแนวทางใหม่ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมและปรับปรุงการพัฒนางาน เป็นการประเมินเพื่อสร้างพลังองค์กร (Empowerment Evaluation) โดยเน้นการประเมินผลการดำเนินงานปัจจุบันเพื่อมุ่งสู่อนาคต ซึ่งได้มีข้อเสนอจากการประเมินผลต่อการดำเนินงานของสถาบันฯ ในด้านต่างๆ ประกอบด้วย การจัดการระบบเครือข่ายข่าวสาร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การประสานงานกับองค์กรภาคีต่างๆ การปรับองค์กรและบุคลากรให้เป็นนักจัดการเชิงยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบการติดตามประเมินผลแบบมุ่งผลลัพธ์

๔.๙ การพัฒนาระบบบริหารทรัพยากรบุคคล

- การพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้บริหารส่วนงาน โดยจัดทำหลักสูตรพัฒนาผู้บริหาร ๑๘ ส่วนงาน ๔๕ คน ส่งผลให้ผู้บริหารส่วนงานได้รับความรู้ ความเข้าใจในศาสตร์ของการเป็นผู้บริหารส่วนงานที่ดี ตลอดจนศิลปะในการบริหารจัดการใจและบริหารงานของผู้ปฏิบัติงาน และมีการพัฒนาบุคลากรในการใช้และวิเคราะห์ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์อย่างมีประสิทธิภาพ มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน ๑๙๗ คน
- การทบทวนความเหมาะสมของสมรรถนะผู้ปฏิบัติงาน ทั้งสมรรถนะหลัก (Core Competency) สมรรถนะบริหาร (Managerial Competency) และสมรรถนะตามหน้าที่ (Functional Competency) รวมทั้งเกิดแผนการดำเนินงานในการพัฒนาระบบสมรรถนะของสถาบันทั้งในด้านการพัฒนาเครื่องมือสมรรถนะและการนำไปปฏิบัติ
- การปรับปรุงระบบสวัสดิการให้ผู้ปฏิบัติงาน โดยได้มีการปรับปรุงสวัสดิการของสถาบันฯ เกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาล

๔.๑๐ งานด้านต่างประเทศ

รูปแบบการบริหารงานของสถาบัน ซึ่งเน้นการสนับสนุนและทำงานร่วมกับชุมชนโดยชุมชนเป็นแกนหลัก การใช้ระบบการเงินที่ยืดหยุ่น เป็นเครื่องมือการพัฒนาให้ชาวชุมชนสามารถบริหารจัดการงบประมาณตามความต้องการและความจำเป็นที่หลากหลายตามบริบทของพื้นที่ อันนำมาสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้องค์กรชุมชน และการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดทั้งเมืองด้วยขบวนการองค์กรชุมชนตามแนวทางบ้านมั่นคง เป็นแนวทางที่ได้รับความสนใจจากองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เช่น UNHABITAT, WORLD BANK, CITYNET ASIAN DEVELOPMENT BANK, UNESCAP ฯลฯ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารระดับเมือง และสถาบันการศึกษา ตลอดจนเครือข่ายองค์กรชุมชนในเอเชีย แอฟริกา ยุโรป และแอฟริกา ในแต่ละปีสถาบันได้รับการติดต่อประสานงานจากองค์กรและเครือข่ายต่างๆ มาศึกษาดูงาน ทำวิจัย รวมทั้งเชิญเจ้าหน้าที่และผู้นำองค์กรชุมชนในประเทศไทย ไปร่วมประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระดับนานาชาติ และร่วมเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสัมมนาในระดับภูมิภาค ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวนี้นอกจากจะเป็นการเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ระหว่างประเทศแล้ว ยังส่งผลต่อนโยบายการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยและการแก้ไขปัญหาความยากจนในวงกว้างอีกด้วย

นอกจากนี้การดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชนของ พอช. ถือเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดตามเป้าหมายการพัฒนาที่สหัสวรรษแปดประการ (Millennium Development Goals: MDG's) ของสหประชาชาติ ที่ประเทศไทยในฐานะรัฐสมาชิกตกลงยอมรับที่จะดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จให้ได้ตามเป้าหมายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยตัวชี้วัดดังกล่าว คือ ตัวชี้วัดที่ ๑ การขจัดความยากจนและความหิวโหย ซึ่งผลจากการดำเนินงานของ พอช. ตามโครงการบ้านมั่นคงและโครงการอื่นๆ แสดงถึงผลของการพัฒนาที่เป็นไปตามเป้าหมาย MDG's ข้อที่ ๑ คือ ระดับความเป็นอยู่ของชุมชนระดับฐานรากในประเทศได้มีการพัฒนาไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งมีการแก้ไขปัญหาด้านสังคมโดยรวม ทำให้งานของ พอช. ตามโครงการบ้านมั่นคง ได้รับการยกย่องและยอมรับให้เป็นโครงการต้นแบบของการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย จากองค์กรระดับโลก เช่น UNHABITAT, UNDP, WORLD BANK, ADB และสถาบัน Smithsonian เป็นต้น นอกจากนี้ในกลุ่มของประเทศอาเซียน พอช. ได้รับเลือกให้เป็นหน่วยงานเจ้าภาพในการจัดทำโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการโครงการบ้านมั่นคงให้แก่สมาชิกประเทศอาเซียน เพื่อนำไปปรับใช้ในแต่ละประเทศตามบริบทของตน

สรุปงานสำคัญด้านต่างประเทศ ปี ๒๕๕๔

๑. การจัดประชุม Asia-Pacific Urban Forum ครั้งที่ ๕

พอช. ร่วมกับ UNESCAP จัดประชุม Ministerial Dialogue ควบคู่กับการประชุม Asia-Pacific Urban Forum ครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๒๑-๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๔ ซึ่งการประชุมดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์เกี่ยวกับปัญหาที่เมืองต่างๆ ประสบอยู่ รวมทั้งการแสวงหาความร่วมมือจากประเทศภาคีสมาชิกเพื่อการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนและมีส่วนร่วม มีผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้นำชุมชน นักวิชาการ และหน่วยงานระหว่างประเทศ เข้าร่วมประมาณ ๒๕๐-๓๐๐ คน ซึ่งในการจัดประชุมดังกล่าว พอช. ได้จัดให้มีการศึกษาดูงานโครงการบ้านมั่นคง การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางการพัฒนาชุมชนแออัด โดยองค์กรชุมชนเป็นแกนหลักให้แก่รัฐมนตรีและผู้บริหารระดับนโยบายของประเทศต่างๆ และผู้เข้าร่วมอื่นๆ

๒. การศึกษาแลกเปลี่ยนดูงานระหว่างประเทศ

ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๕๔ สถาบันฯ ได้ให้การต้อนรับ จัดฝึกอบรม และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการพัฒนาให้แก่คณะศึกษาดูงานต่างประเทศ จำนวน ๒๒ คณะ ๓๘๕ คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากทุกภาคส่วน ในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับผู้นำชุมชน จนถึงระดับรัฐมนตรีของประเทศต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรต่างประเทศ รวมทั้งสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งผลตอบรับจากการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการถือว่าอยู่ในระดับดีมาก

๓. การเข้าร่วมประชุม/สัมมนานานาชาติ

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ สถาบันฯ ได้รับเชิญเข้าร่วมการประชุม/สัมมนานานาชาติทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการพัฒนาชุมชนที่สถาบันฯ ดำเนินงาน ได้รับความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ๔-๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ การประชุม World Habitat Day ณ นครเชียงใหม่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
- ๑๑-๑๕ เมษายน ๒๕๕๔ การประชุม UNHABITAT (คณะมนตรีประศาสน์การ สมัยที่ ๓ ณ กรุงไนโรบี ประเทศเคนยา

๔.๑๑ การปฏิบัติตามคำรับรองของ กพร.

สถาบันฯ ได้ลงนามในคำรับรองการปฏิบัติงานขององค์การมหาชน ประจำปี ๒๕๕๔ ใน ๔ มิติ จำนวน ๑๑ ตัวชี้วัด คะแนนโดยรวมที่ได้คือ ๔.๔๘๖ ตามรายละเอียดดังนี้

มิติที่ ๑ ด้านประสิทธิผล จำนวน ๗ ตัวชี้วัด น้ำหนักร้อยละ ๕๕

ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้ในทุกข้อคือ ๔.๔๕๒๗

มิติที่ ๒ ด้านคุณภาพการให้บริการ จำนวน ๑ ตัวชี้วัด น้ำหนักร้อยละ ๑๐

ค่าคะแนนที่ได้คือ ๔.๐๒๐๐

มิติที่ ๓ ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน จำนวน ๑ ตัวชี้วัด น้ำหนักร้อยละ ๑๐

ค่าคะแนนที่ได้คือ ๕.๐๐๐

มิติที่ ๔ ประสิทธิภาพการกำกับดูแลและการพัฒนาองค์กร จำนวน ๒ ตัวชี้วัด น้ำหนักร้อยละ ๒๕

ค่าคะแนนที่ได้คือ ๔.๕๕๐๕

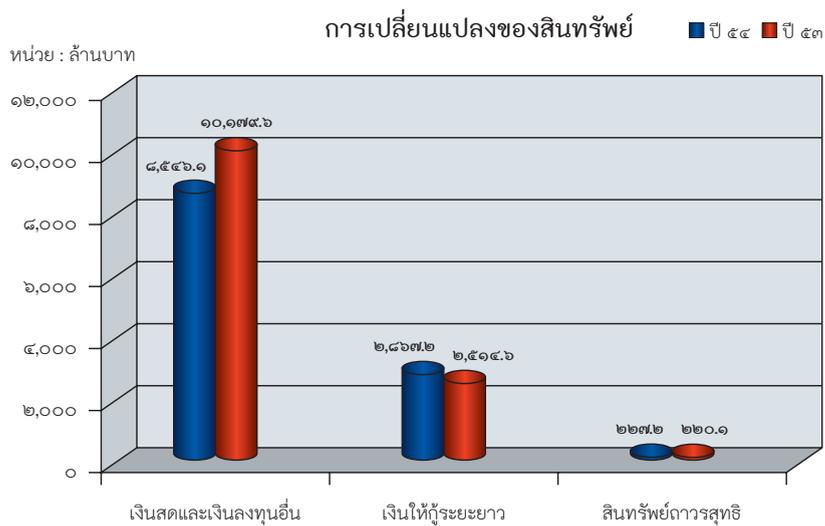
**ตารางสรุปผลการปฏิบัติงานตามคำรับรองการปฏิบัติงานของ
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554**

ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน	หน่วยวัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การให้คะแนน					ผลการดำเนินงาน		
			1	2	3	4	5	ผลการ ดำเนินงาน	ค่าคะแนน ที่ได้	คะแนน ถ่วงน้ำหนัก
มิติที่ 1 มิติด้านประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน		55							4.4527	
1.1 ครุภัณฑ์ที่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัย ภายใต้การ ดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง	ระดับ	10	1	2	3	4	5	5	5.0000	0.5000
1.2 ร้อยละเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของการดำเนินโครงการแก้ไข ปัญหาความเดือดร้อนที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกินโดย ชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก (5 จังหวัดชายแดนภาคใต้)	ร้อยละ	10	60	70	80	90	100	100	5.0000	0.5000
1.3 ร้อยละของจำนวนตำบลที่มีองค์กรชุมชน เครือข่าย องค์กรชุมชนและหรือสภาองค์กรชุมชน มีการจัดทำ แผนการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากร	ร้อยละ	6	10	15	20	25	30	33	5.0000	0.3000
1.4 จำนวนองค์กรชุมชนที่ได้รับการรับรองสถานภาพองค์กร ชุมชน และมีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม (องค์กร ใหม่)	องค์กร	8	8,000	9,000	10,000	11,000	12,000	13,182	5.0000	0.4000
1.5 สภาองค์กรชุมชนตำบลที่มีผลการดำเนินงานอย่างเป็น รูปธรรม	ตำบล	10	393	443	493	889	1,286	445	2.0400	0.2040
1.6 ร้อยละของสินเชื่อที่มีปัญหา ค่อสินเชื่อคงเหลือทั้งหมด	ร้อยละ	5	16.25	15.25	14.25	13.25	12	12.35	4.7200	0.2450
1.7 จำนวนตำบลที่มีกองทุนสวัสดิการที่จัดตั้งและดำเนินงาน ได้อย่างมีคุณภาพ	ตำบล	6	1,060	1,370	1,680	1,990	2,300	2,342	5.0000	0.3000
มิติที่ 2 มิติด้านคุณภาพการให้บริการ		10							4.0200	
2.1 ร้อยละของระดับความพึงพอใจในการให้บริการ	ร้อยละ	10	65	70	75	80	85	80.10	4.0200	0.4020
มิติที่ 3 มิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน		10							5.0000	
3.1 ระดับความสำเร็จของการจัดทำต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต	ระดับ	5	1	2	3	4	5	5.00	5.0000	0.5000
มิติที่ 4 มิติด้านการกำกับดูแลกิจการและการพัฒนาองค์กร		25							4.5905	
4.1 ระดับการพัฒนาด้านการกำกับดูแลกิจการ	ระดับ	20	1	2	3	4	5	4.49	4.4881	0.8976
4.2 หลักเกณฑ์และการจัดสรรงบประมาณ โครงการสำคัญ ตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับ	5	1	2	3	4	5	5	5.0000	0.2500
น้ำหนักรวม		100							ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักที่ได้	4.4986

๔.๑๒ การบริหารการเงินและกองทุน

การวิเคราะห์ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

๑. การวิเคราะห์ฐานะการเงิน

สินทรัพย์

ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ สถาบันมีสินทรัพย์รวม จำนวน ๑๑,๖๗๗.๙ ล้านบาท ลดลงจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๑,๒๗๐.๔ ล้านบาท หรือร้อยละ ๙.๘ ประกอบด้วย

เงินสดและเงินลงทุนอื่น จำนวน ๘,๕๔๖.๑ ล้านบาท ลดลงจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๑,๖๓๓.๕ ล้านบาท เนื่องจากได้รับงบประมาณจากรัฐลดลงจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๕,๓๓๖.๗ หรือร้อยละ ๘๐.๙

เงินให้กู้ระยะยาว จำนวน ๒,๘๖๗.๒ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๓๕๒.๖ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐ เนื่องจากมีการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคง เพิ่มขึ้นจำนวน ๓๘๖.๓ ล้านบาท

สินทรัพย์ถาวรสุทธิเพิ่มขึ้น จำนวน ๗.๑ ล้านบาท เนื่องจากในปี ๒๕๕๔ สถาบันได้จัดซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารสำนักงานภาคเหนือ

หนี้สินรวม

ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ สถาบันมีหนี้สินรวม จำนวน ๑๑๖.๓ ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นรายได้รอการรับรู้ (เงินชดเชยส่วนต่างดอกเบี้ยสินเชื่อโครงการบ้านมั่นคง) ซึ่งลดลงจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๗.๕ ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ ๖.๐๔ เนื่องจากรับรู้รายได้ประจำปี จำนวน ๑๐.๓ ล้านบาท

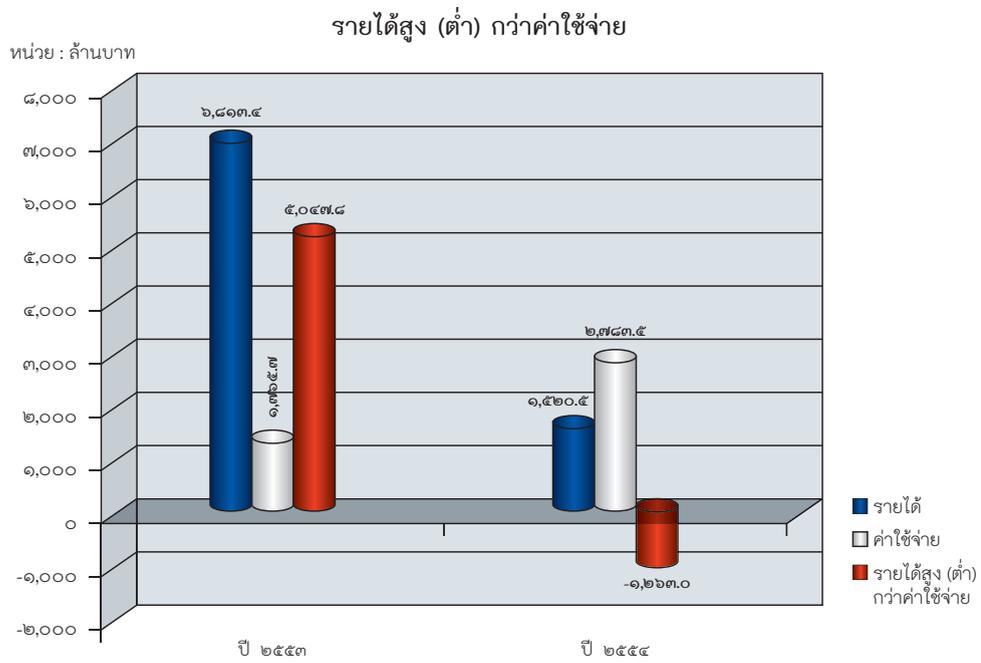
เงินกองทุน

ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ สถาบันมีเงินกองทุนรวม ๑๑,๕๖๑.๖ ล้านบาท ซึ่งลดลงจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๑,๒๖๒.๕ ล้านบาท หรือร้อยละ ๙.๘ เนื่องจากมีรายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายจำนวน ๑,๒๖๒.๕ ล้านบาท ส่วนเงินกองทุนหมุนเวียนของสถาบัน มีจำนวน ๖,๐๙๐.๑ ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน ๒๘.๗ ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ ๐.๕ เนื่องจากในปี ๒๕๕๔ ได้รับรายได้เงินอุดหนุนจากรัฐลดลง

ภาระผูกพัน

ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ สถาบันมีภาระผูกพันในการจ่ายเงินสนับสนุนองค์กรชุมชน จำนวน ๕,๔๗๑.๔ ล้านบาท เนื่องจากองค์กรชุมชนอยู่ระหว่างพัฒนาโครงการ ซึ่งถือเป็นภาระผูกพันที่กองทุนฯ จะต้องกันเงินไว้เพื่อจ่ายในปีถัดไป เมื่อองค์กรชุมชนได้ดำเนินการตามแผนงานที่ระบุไว้ในโครงการ

๒. การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ สถาบันมีรายได้รวม จำนวน ๑,๕๒๐.๕ ล้านบาท ลดลงจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๕,๒๙๒.๙ ล้านบาท หรือร้อยละ ๗๗.๗ และค่าใช้จ่ายรวม จำนวน ๒,๗๘๓.๔ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๑,๐๑๗.๗ ล้านบาท หรือร้อยละ ๕๗.๖

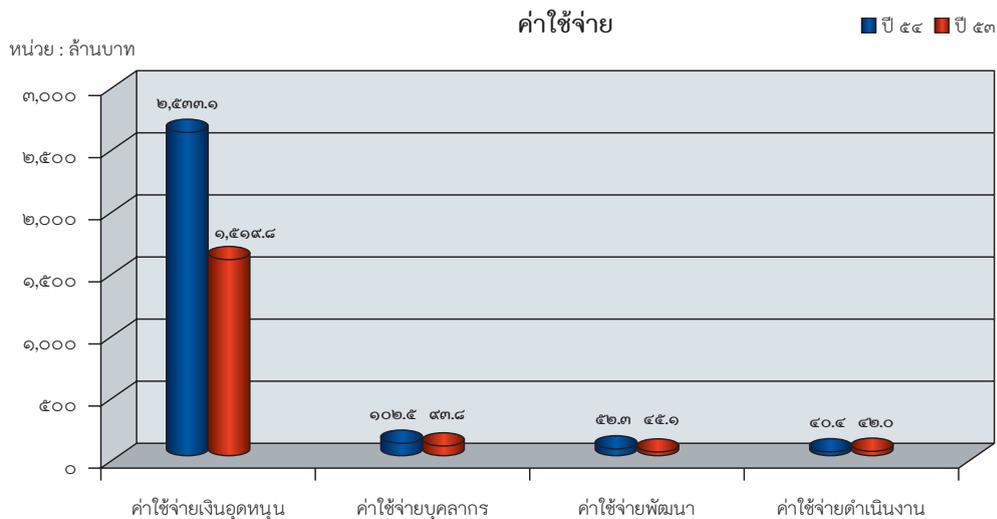
ในงวดบัญชีปี ๒๕๕๔ สถาบันมีรายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่าย จำนวน ๑,๒๖๒.๙ ล้านบาท ลดลงจากงวดบัญชีปี ๒๕๕๓ จำนวน ๖,๓๑๐.๗ ล้านบาท โดยมีรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

ด้านรายได้:

รายได้เงินอุดหนุนจากรัฐ ปี ๒๕๕๔ มีจำนวน ๑,๒๖๑.๕ ล้านบาท ประกอบด้วย ๔ โครงการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน โครงการสนับสนุนเสริมสร้างพื้นฐานความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โครงการบ้านมั่นคง และโครงการแก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อนที่อยู่อาศัยฯ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งลดลงจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๕,๓๐๕.๕๒ ล้านบาท หรือร้อยละ ๔๒๔.๔ เนื่องจากในปี ๒๕๕๓ ได้รับเงินอุดหนุนโครงการสนับสนุนการให้สินเชื่อเพื่อการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของตนเองและการจัดหาที่ดิน จำนวน ๓,๐๐๐ ล้านบาท

รายได้จากการดำเนินงาน ประกอบด้วย รายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร พันธบัตรรัฐบาล และเงินลงทุน จำนวน ๑๙๐.๕ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๓๐.๕ ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๙.๐ เนื่องจากอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในปี ๒๕๕๔ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ อัตราผลตอบแทนที่ได้รับเฉลี่ยร้อยละ ๓.๑

รายได้จากสินเชื่อและรายได้อื่น มีจำนวน ๖๘.๕ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๑๓.๓ ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๔.๒ เนื่องจากในปี ๒๕๕๔ สถาบันมีการสนับสนุนสินเชื่อให้แก่องค์กรชุมชนเพิ่มขึ้น และรับชำระคืนสินเชื่อเพิ่มขึ้น

ด้านค่าใช้จ่าย:

ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุน มีจำนวน ๒,๕๓๓.๑ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๑,๐๑๙.๘ ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๖๖.๖๗ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนโครงการแก้ไขปัญหาคอขวดที่อยู่อาศัย ๕ จังหวัดชายแดนใต้ โครงการบ้านมั่นคง โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน และโครงการสนับสนุนเสริมสร้างพื้นฐานความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนท้องถิ่น

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายบุคลากร มีจำนวน ๑๐๒.๕ ล้านบาท ประกอบด้วย เงินเดือน ค่าจ้าง และค่าใช้จ่ายสวัสดิการต่างๆ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๘.๖ ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๙.๒

ค่าใช้จ่ายงบพัฒนา มีจำนวน ๕๒.๒ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๗.๑ ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕.๘

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน มีจำนวน ๔๐.๔ ล้านบาท ลดลงจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๑.๕ ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ ๓.๗

ค่าใช้จ่ายอื่น ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายหนี้สงสัยจะสูญ และค่าใช้จ่ายอื่น มีจำนวน ๕๕.๑ ล้านบาท ลดลงจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๙.๘ ล้านบาท เนื่องจากลูกหนี้สามารถฟื้นฟูและปรับโครงสร้างหนี้หลายองค์กร

สรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการดำเนินงาน

สถาบันมีรายได้จากการดำเนินงานเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับผลการดำเนินงานปี ๒๕๕๓ จำนวน ๔๓.๘ ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐.๓ โดยเป็นผลมาจากในปี ๒๕๕๔ มีการสนับสนุนสินเชื่อโครงการบ้านมั่นคงให้แก่องค์กรชุมชนเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงไตรมาสที่ ๔ ของปี ๒๕๕๔ องค์กรชุมชนในภาคกลางประสบภัยน้ำท่วม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการชำระคืนในปี ๒๕๕๕ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

สถาบันควรมีกระบวนการแก้ปัญหาระยะเร่งด่วนให้กับองค์กรชุมชนที่ประสบภัยน้ำท่วมรวมถึงการสนับสนุนให้องค์กรชุมชนมีแผนการแก้ไขปัญหารายปีทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้องค์กรชุมชนสามารถฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของสถาบันมากนัก

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ และ ๒๕๕๓

หน่วย : บาท

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
สินทรัพย์		
สินทรัพย์หมุนเวียน		
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	๑,๖๘๖,๗๕๐,๓๐๑.๗๑	๓,๗๗๗,๖๘๑,๔๗๔.๗๕
ลูกหนี้	๕,๒๙๔,๖๘๑.๙๒	๗,๐๐๕,๘๑๗.๔๒
รายได้ค้างรับ - สุทธิ	๓๐,๗๕๕,๖๗๐.๒๗	๒๔,๘๔๒,๗๒๗.๑๐
เงินลงทุนระยะสั้น	๖,๐๒๙,๓๙๓,๕๕๔.๐๗	๕,๔๐๒,๕๔๘,๘๗๖.๗๒
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	๑,๓๕๖,๑๓๑.๔๕	๒,๐๙๖,๓๓๖.๑๒
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	๗,๗๕๓,๕๕๐,๓๓๙.๔๒	๙,๒๗๔,๑๗๕,๒๓๒.๑๕
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		
เงินให้กู้ระยะยาว - สุทธิ	๒,๘๖๗,๑๖๐,๒๐๔.๗๘	๒,๕๑๔,๕๔๕,๐๕๔.๗๕
เงินลงทุนระยะยาว	๘๓๐,๐๐๐,๐๐๐.๐๐	๘๗๙,๓๙๘,๕๗๘.๕๖
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ	๒๑๙,๓๑๓,๖๙๖.๑๖	๒๑๕,๓๓๒,๘๙๐.๕๙
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน - สุทธิ	๗,๘๘๘,๕๙๗.๘๘	๔,๗๑๔,๐๖๖.๒๐
เงินมัดจำ - เงินประกันการใช้ไฟฟ้า	-	๑๙๕,๐๐๐.๐๐
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	๓,๙๒๔,๓๖๖,๔๙๘.๘๒	๓,๗๑๔,๑๘๕,๕๙๐.๑๐
รวมสินทรัพย์	๑๑,๖๗๗,๙๑๖,๘๓๘.๒๕	๑๒,๙๘๘,๓๖๐,๘๒๒.๒๕
หนี้สินและทุน		
หนี้สินหมุนเวียน		
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	๑๐,๔๘๑,๕๑๓.๓๒	๑๐,๗๘๒,๘๗๗.๖๙
รายได้รับล่วงหน้า	๘,๗๐๐.๐๐	๒๙,๒๐๐.๐๐
เงินรับฝาก	๑๑,๔๒๓,๒๓๖.๗๒	๘,๓๕๘,๗๑๒.๕๗
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	๓๔๙,๙๙๒.๘๒	๒๘๑,๓๙๓.๓๐
รวมหนี้สินหมุนเวียน	๒๒,๒๖๓,๔๔๒.๘๖	๑๙,๔๕๒,๑๘๓.๕๖
หนี้สินไม่หมุนเวียน		
รายได้รอการรับรู้	๙๔,๐๒๖,๒๙๑.๘๑	๑๐๔,๓๐๖,๐๔๙.๕๓
รวมหนี้สิน	๑๑,๖๖๖,๖๖๙,๗๓๔.๖๗	๑๒,๕๕๘,๔๙๒,๒๓๓.๐๙
สินทรัพย์สุทธิ	๑๑,๕๖๑,๒๔๗,๑๐๓.๕๘	๑๒,๔๒๙,๘๖๘,๕๘๙.๑๖
ทุน	๒,๙๗๙,๔๕๓,๔๐๑.๔๗	๒,๙๗๙,๗๖๗,๙๕๘.๙๒
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	๘,๕๘๒,๑๖๙,๗๐๒.๑๑	๙,๔๕๐,๑๐๐,๖๓๐.๒๔
รวมสินทรัพย์สุทธิ	๑๑,๕๖๑,๒๔๗,๑๐๓.๕๘	๑๒,๔๒๙,๘๖๘,๕๘๙.๑๖

หมายเหตุ: งบการเงินนี้อยู่ระหว่างการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

งบรายได้และค่าใช้จ่าย

ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ และ ๒๕๕๓

หน่วย : บาท

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
รายได้		
รายได้จากรัฐบาล		
รายได้จากเงินอุดหนุน	๑,๒๖๑,๔๗๙,๗๕๗.๗๒	๖,๕๙๘,๒๑๗,๖๗๕.๒๐
รวมรายได้จากรัฐบาล	๑,๒๖๑,๔๗๙,๗๕๗.๗๒	๖,๕๙๘,๒๑๗,๖๗๕.๒๐
รายได้จากการดำเนินงาน		
รายได้จากการดำเนินงาน	๖๗,๕๖๓,๕๔๕.๒๒	๕๔,๓๖๓,๘๙๓.๖๑
รายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	๕๙,๗๒๐,๗๘๗.๒๐	๖๘,๑๐๒,๕๙๕.๐๓
ดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล	๒๒,๐๓๖,๔๘๖.๖๘	๔๓,๙๖๑,๔๐๕.๕๘
ดอกเบี้ยตัวแลกเงิน	๑๐๘,๗๕๗,๕๐๑.๖๗	๔๔,๔๐๖,๐๗๐.๙๓
ดอกเบี้ยตัวสัญญาใช้เงิน	-	๓,๕๗๕,๔๕๑.๒๗
รายได้อื่น	๙๒๖,๘๗๖.๓๓	๘๐๔,๕๒๖.๑๗
รวมรายได้จากการดำเนินงาน	๒๕๙,๐๐๕,๑๙๗.๑๐	๒๑๕,๒๑๓,๙๔๒.๕๙
รวมรายได้	๑,๕๒๐,๔๘๔,๙๕๔.๘๒	๖,๘๑๓,๔๓๑,๖๑๗.๗๙
ค่าใช้จ่าย		
ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุน		
ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุน	๒,๕๓๓,๑๔๓,๓๗๖.๐๑	๑,๕๑๙,๘๑๒,๖๖๘.๕๑
ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		
ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	๑๐๒,๔๘๙,๐๙๑.๗๙	๙๓,๘๔๑,๒๔๔.๑๘
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	๔๐,๔๓๙,๕๒๘.๑๔	๔๒,๐๐๑,๒๒๐.๓๑
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนา	๕๒,๒๕๑,๗๕๔.๘๖	๔๕,๑๐๘,๐๓๔.๐๒
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	๒๐,๖๘๒,๙๖๑.๕๘	๒๐,๕๘๓,๙๖๒.๕๔
หนี้สงสัยจะสูญ	๓๒,๗๕๖,๒๒๙.๘๙	๔๔,๓๔๐,๓๗๕.๖๒
ค่าใช้จ่ายอื่น	๑,๖๕๕,๔๔๕.๙๗	-
รวมค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน	๒๕๐,๒๗๕,๐๑๒.๒๓	๒๔๕,๘๗๔,๘๓๖.๖๗
รวมค่าใช้จ่าย	๒,๗๘๓,๔๑๘,๓๘๘.๒๔	๑,๗๖๕,๖๘๗,๕๐๕.๑๘
รายได้/ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกิดจากการดำเนินงาน		
(กำไร) ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์	๔๖,๐๕๒.๑๖	(๕,๑๔๑.๖๐)
รวมรายได้/ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกิดจากการดำเนินงาน	๔๖,๐๕๒.๑๖	(๕,๑๔๑.๖๐)
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	(๑,๒๖๒,๙๓๙,๔๓๕.๕๘)	๕,๐๔๗,๗๘๙,๒๕๔.๒๑

หมายเหตุ: งบการเงินนี้อยู่ระหว่างการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

งบกระแสเงินสด

ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ และ ๒๕๕๓

หน่วย : บาท

	๒๕๕๔	๒๕๕๓
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	(๑,๒๖๒,๙๗๙,๔๘๕.๕๘)	๕,๐๔๗,๗๔๙,๒๕๔.๒๑
รายการปรับกระทบรายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ เป็นเงินสดรับ (จ่าย) จากกิจกรรมดำเนินงาน		
(กำไร) ขาดทุนจากการจำหน่ายและบริจาคสินทรัพย์	๔๖,๐๕๒.๑๖	(๕,๑๔๑.๖๐)
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	๒๐,๖๘๒,๙๖๑.๕๘	๒๐,๕๕๓,๙๖๒.๕๔
หนี้สงสัยจะสูญ	๓๓,๖๑๕,๘๒๙.๐๐	๔๔,๔๔๒,๒๕๓.๙๖
รายได้จากการรับบริจาค	-	(๒๔๑,๐๙๔.๘๙)
รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ย	(๑๐,๒๗๙,๗๕๗.๗๒)	(๑๐,๒๗๒,๔๗๕.๒๐)
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานก่อนการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน	(๑,๒๑๘,๙๑๔,๔๐๐.๕๖)	๕,๑๐๒,๒๕๖,๗๙๙.๐๒
สินทรัพย์ดำเนินงาน (เพิ่มขึ้น) ลดลง		
ลูกหนี้	๑,๒๗๙,๘๐๔.๔๕	(๓,๐๘๙,๐๑๗.๐๕)
รายได้ค้างรับ	(๗,๐๐๖,๐๐๘.๐๕)	๑๘,๑๐๓,๔๑๒.๙๙
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	๗๔๐,๒๐๔.๖๗	(๕๕๕,๗๕๗.๘๖)
เงินให้กู้ระยะยาว	(๓๘๔,๗๐๖,๕๕๓.๑๐)	(๒๙๐,๓๖๕,๓๔๓.๑๒)
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	๑๙๕,๐๐๐.๐๐	-
หนี้สินดำเนินงานเพิ่มขึ้น (ลดลง)		
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	(๓๐๑,๓๖๔.๓๗)	(๓๓๗,๔๖๖.๙๕)
รายได้รับล่วงหน้า	(๒๐,๕๐๐.๐๐)	๒๐,๕๐๐.๐๐
เงินรับฝาก	๓,๐๖๔,๕๒๔.๑๕	๒๖๓,๑๖๐.๔๐
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	๖๘,๕๙๙.๕๒	๕๔,๗๒๔.๔๕
รายได้รอการรับรู้	-	(๔,๕๒๓,๔๒๖.๔๗)
เงินสดสุทธิได้มาจากกิจกรรมดำเนินงาน	(๑,๖๐๕,๖๐๐,๗๒๓.๒๙)	๔,๘๒๑,๗๘๗,๕๘๕.๔๑
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน		
รับจากการจำหน่ายสินทรัพย์ถาวร	๕,๓๐๕.๐๐	๑๐๐,๕๒๕.๐๐
จ่ายจากการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร	(๒๓,๑๑๕,๗๑๘.๐๐)	(๙,๙๓๔,๘๐๓.๔๒)
จ่ายจากการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรที่ไม่มีตัวตน	(๔,๗๗๓,๙๓๘.๐๐)	(๑,๘๒๐,๑๒๖.๐๐)
จ่ายจากการลงทุนระยะสั้น	(๖๒๖,๘๔๔,๖๗๗.๓๕)	(๓,๔๖๖,๙๒๐,๓๗๖.๗๒)
จ่ายจากการลงทุนระยะยาว	๑๔๙,๓๙๘,๕๗๘.๕๖	๒,๓๖๙,๖๖๑,๔๒๑.๔๔
เงินสดสุทธิใช้ไปในกิจกรรมลงทุน	(๕๐๕,๓๓๐,๔๔๙.๗๙)	(๑,๑๐๖,๙๑๓,๓๕๙.๗๐)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดลดลงสุทธิ	(๒,๑๑๐,๙๓๑,๑๗๓.๐๘)	๓,๗๑๔,๘๗๔,๒๒๕.๗๑
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันต้นงวด	๓,๗๙๓,๑๕๘,๐๔๘.๓๒	๗๘,๒๘๓,๘๒๒.๖๑
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันปลายงวด	๑,๖๘๒,๒๒๖,๘๗๕.๒๔	๓,๗๙๘,๑๕๘,๐๔๘.๓๒

หมายเหตุ: งบการเงินนี้อยู่ระหว่างการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

๓. หลักเกณฑ์และสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

๓.๑ เกณฑ์การเสนองบการเงิน

งบการเงินสำหรับงวดปีสิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ และ ๒๕๕๓ ของสถาบันฯ ได้รวมรายการบัญชีของหน่วยงานหรือโครงการตามกิจกรรมจำนวน ๒ หน่วยงานหรือโครงการ ได้แก่ โครงการบ้านมั่นคง (บมค.) และโครงการกองทุนพัฒนาชนบท ธนาคารออมสิน (สพช.)

๓.๒ การบันทึกบัญชี

ถือปฏิบัติตามเกณฑ์คงค้าง

๓.๓ การรับรู้รายได้

๓.๓.๑ รายได้เงินอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลประจำปีงบประมาณประกอบด้วย

- (๑) เงินอุดหนุนที่เป็นงบบริหารจัดการและเงินอุดหนุนที่เป็นงบสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชนรับรู้เมื่อได้รับอนุมัติเงินจากกรมบัญชีกลาง สำหรับงบสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชน สถาบันฯ จะดำเนินการสนับสนุนพัฒนาองค์กรชุมชนทั้งหมดและรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนเมื่อสถาบันฯ อนุมัติการจ่ายเงินให้แก่องค์กรชุมชนตามงวดที่ขอเบิก
- (๒) รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ย เป็นเงินอุดหนุนที่รัฐชดเชยให้สถาบันฯ เนื่องจากสถาบันฯ ได้ให้องค์กรชุมชนกู้ยืมเงินเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยสถาบันฯ คิดดอกเบี้ยเงินกู้จากองค์กรชุมชนในอัตราร้อยละ ๑ ของวงเงินสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติจากสถาบันฯ โดยสถาบันฯ บันทึกเงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลเป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรับล่วงหน้า เมื่อมีการอนุมัติสินเชื่อจะบันทึกเป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรอรับรู้ในส่วนที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อแล้ว และทยอยรับรู้เป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยตามสัดส่วนการเบิกจ่ายจริงตลอดอายุของสัญญา

๓.๓.๒ รายได้ดอกเบี้ยเงินให้กู้ รับรู้รายได้ตามสัดส่วนของเวลาโดยคำนึงถึงอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง ยกเว้นดอกเบี้ยเงินให้กู้ที่ผิดนัดชำระเกิน ๓ เดือน ติดต่อกัน รับรู้ตามเกณฑ์เงินสด

๓.๓.๓ รายได้ค่าปรับรับรู้เมื่อรับชำระเงิน

๓.๔ วัสดุคงเหลือ

แสดงในราคาทุนและตีราคาวัสดุคงเหลือโดยวิธีเข้าก่อนออกก่อน

๓.๕ ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ

กำหนดให้ตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ สำหรับยอดเงินให้กู้และดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับส่วนที่เกินมูลค่าหลักทรัพย์ที่นำมาค้ำประกัน ดังนี้

ระยะเวลาที่หนี้ค้างชำระ	อัตราร้อยละของค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ
เกินกว่า ๓ เดือน แต่ไม่เกิน ๑๒ เดือน	๒๕
เกินกว่า ๑๒ เดือน แต่ไม่เกิน ๒๔ เดือน	๗๕
เกินกว่า ๒๔ เดือน	๑๐๐

๓.๖ ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ

แสดงตามราคาทุน ณ วันที่ตรวจรับและอนุมัติให้ใช้งานหลังหักค่าเสื่อมราคาสะสม สินทรัพย์ที่มีราคาต่อหน่วยหรือชุดต่ำกว่า ๕,๐๐๐.๐๐ บาท บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวนในปีที่ได้มา และบันทึกไว้ในทะเบียนคุมสินทรัพย์ทุกรายการ

๓.7 ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ถาวร

คำนวณโดยวิธีเส้นตรง ตามอายุการใช้งาน ดังนี้

ประเภทสินทรัพย์	อัตราร้อยละ
อาคารและส่วนประกอบ	๕
ครุภัณฑ์สำนักงาน	๑๐-๒๐
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	๒๐
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุสื่อสาร และครุภัณฑ์ยานพาหนะ เครื่องตกแต่งสำนักงาน	

๓.๘ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน - สุทธิ

สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ รัับรู้ตามราคาทุน ดัดจำหน่ายภายใน ๕ ปี

๓.๙ รายได้รอการรับรู้ ประกอบด้วย

๑. สินทรัพย์ได้รับบริจาค บันทึกเป็นรายได้รอการรับรู้และตัดจำหน่ายตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์นั้น
๒. รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรอรับรู้ จะบันทึกเมื่อสถาบันฯ ได้มีการอนุมัติสินเชื่อแล้ว และทยอยรับรู้เป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยตามสัดส่วนการเบิกจ่ายจริงตลอดอายุของสัญญา

ภาคผนวก

- ลำดับเหตุการณ์สำคัญ
- คณะกรรมการสถาบัน
- ที่ปรึกษาสถาบัน
- คณะอนุกรรมการพัฒนาระดับภาค

ลำดับเหตุการณ์สำคัญ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน

ปีงบประมาณ ๒๕๕๔ (ตุลาคม ๒๕๕๓ - กันยายน ๒๕๕๔)

๒๕๕๓

- ๔ ตุลาคม: การจัดการน้ำชุมชน สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร และ พอช. ลงนามบันทึกความร่วมมือสนับสนุนชุมชนจัดการน้ำใน ๘๔ พื้นที่ทั่วประเทศ
- ๗-๒๒ ตุลาคม: วันที่อยู่อาศัยโลก เครือข่ายองค์กรชุมชนเมืองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดงานวันที่อยู่อาศัยโลกในหัวข้อ “ปฏิรูปที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยชุมชนท้องถิ่น” มีการจัดเวทีใน ๙ เมืองทั่วประเทศ มีคนเข้าร่วมกว่า ๑๑,๐๐๐ คน และจัดเวทีระดับชาติที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีคนเข้าร่วมกว่า ๑,๗๐๐ คน
- ๒๖-๒๗ ตุลาคม: ๑๐ ปี พอช. พอช. จัดงานครบรอบ ๑๐ ปี พอช. สาระสำคัญเกี่ยวกับการปฏิรูป พอช. และขบวนการองค์กรชุมชน มีผู้นำชุมชนเข้าร่วมกว่า ๕๐๐ คน
- พฤศจิกายน: พายุหมุนที่อ่าวปัตตานี เครือข่ายองค์กรชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันช่วยเหลือครัวเรือนที่ประสบภัยพายุหมุนจำนวน ๓๒ ครัวเรือน เรือเสียหายกว่า ๑๐๐ ลำ
- ๑๗ พฤศจิกายน: ชวนน้ำท่วม คณะอนุกรรมการโครงการบ้านมั่นคงอนุมัติงบประมาณ ๑๐ ล้านบาท ช่วยเหลือชุมชนประสบภัยน้ำท่วมในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ๑๓-๑๔ ธันวาคม: ขบวนสวัสดิการ เครือข่ายสวัสดิการชุมชนสัมมนาทิศทางงานสวัสดิการชุมชน ๒๕๕๔ ที่กรุงเทพมหานคร

๒๕๕๔

- ๒๗-๓๐ มกราคม: สัมมนาคนทำงานพัฒนาเมืองเอเชีย มูลนิธิศูนย์ศึกษาที่อยู่อาศัยแห่งเอเชีย (ACHR) และ พอช. ร่วมกันจัดสัมมนาคนทำงานพัฒนาคนจนเมือง จาก ๑๖ ประเทศในเอเชียกว่า ๑๒๐ คน ที่กรุงเทพมหานคร
- ๒๕ กุมภาพันธ์: รมว.พม. เปิดบ้านมั่นคง นายอิสสระ สมชัย รมว.พม. เปิดบ้านมั่นคงเมืองทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช และบ้านมั่นคงที่บ้านส้อง จ.สุราษฎร์ธานี
เครือข่ายองค์กรชุมชนปฏิรูปประเทศไทย เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนทุกจังหวัดทั่วประเทศ จัดเวทีปฏิรูปประเทศไทย และมีข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปจำนวนมาก
- ๔ มีนาคม: สวัสดิการถ้วนหน้าที่มุกดาหาร เครือข่ายสวัสดิการชุมชนคนมุกดาหาร จัดงานรณรงค์ เพื่อให้คนมุกดาหารมีสวัสดิการถ้วนหน้าในปี ๒๕๖๐ มีคนเข้าร่วมกว่า ๕,๐๐๐ คน
- ๒๗ มีนาคม: นายกษ มอบสวัสดิการ นายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มอบเงินกองทุนสวัสดิการ ชุมชนสมทบจากรัฐบาลให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนในภาคอีสาน จำนวน ๑๔๗ กองทุน ที่จังหวัดนครราชสีมา และมีการมอบทุนสมทบให้กองทุนสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศ ๑,๕๗๘ กองทุน ที่ทำเนียบรัฐบาล ในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๔ มีกรรมการกองทุนทั่วประเทศ เข้าร่วมกว่า ๑,๕๐๐ คน
- ๓-๘ เมษายน: กองทุนรักแม่น้ำโขง เครือข่ายองค์กรประชาชน ๘ จังหวัดลุ่มน้ำโขง จัดเวทีเสียงประชาชน ลุ่มน้ำโขง ที่ อ.เชียงทอง จ.เชียงราย อ.เชียงคาน จ.เลย อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย อ.บึงคล้า จ.บึงกาฬ อ.ธาตุพนม จ.นครพนม และ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี รณรงค์แก้ปัญหา น้ำโขงแห้งและตั้งกองทุนรักแม่โขง
- ๒๕ เมษายน: ร่วมมือเรื่องแหล่งเรียนรู้ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park) มูลนิธิสยามชีฟ และ พอช. ลงนามบันทึกความร่วมมือจัดทำแหล่งเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่นำร่อง ๔ แห่ง
- ๓๐ เมษายน: นายกษ มอบบ้านไทยเข้มแข็งที่เรือเสาะ นายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มอบบ้านใหม่ ให้กับชาวบ้านที่ ต.วาสสุรี อ.เรือเสาะ จ.นราธิวาส ตามโครงการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดิน ทำกินโดยชุมชน โดยมีการอนุมัติซ่อมสร้างบ้านแล้วกว่า ๒๐,๐๐๐ หลัง มีคนเข้าร่วมงานกว่า ๓,๐๐๐ คน
- ๒๕-๒๘ พฤษภาคม: ผู้นำการเปลี่ยนแปลง มูลนิธิสยามชีฟ เครือข่ายองค์กรชุมชน และ พอช. ร่วมจัดอบรม ผู้นำชุมชนหลักสูตรผ่านเพื่อการเปลี่ยนแปลง ครั้งที่ ๑ มีผู้นำชุมชนเข้าร่วมกว่า ๑๕๐ คน
- ๒๒-๒๔ มิถุนายน: เวทีคนจนเมืองเอเชีย กระทรวงพัฒนาสังคมฯ ร่วมกับ พอช. และ ACHR จัดเวทีคนจนเมือง เอเชียแปซิฟิก ที่กรุงเทพมหานคร คู่ขนานกับเวที Asia-Pacific Urban Forum มีผู้นำในเอเชีย เข้าร่วมเวทีคู่ขนานกว่า ๕๐ คน และมีการศึกษาดูงานในโครงการบ้านมั่นคงด้วย
- ๑๔ กรกฎาคม: แพนชุมชนบัวใหญ่ เครือข่ายองค์กรชุมชน ต.บัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่าน ประกาศใช้แผน พัฒนาสังคม เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
- ๑๓-๑๕ กันยายน: สมัชชาเครือข่ายองค์กรชุมชนและสภาองค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชนทั่วประเทศ จัดงาน “สานพลังชุมชนท้องถิ่นและภาคีสู่การจัดการตนเอง” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต มีผู้นำชุมชนเข้าร่วมกว่า ๑,๐๐๐ คน วันที่ ๑๕ กันยายน เป็นการประชุมระดับชาติ ของสภาองค์กรชุมชนตำบล

คณะกรรมการ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง
ประธานคณะกรรมการสถาบันฯ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา
ผู้ทรงคุณวุฒิ

รศ.ดร.ประสาน บุญโสภากย์
ผู้ทรงคุณวุฒิ

นายแก้ว สัมชัญ
ผู้แทนองค์กรชุมชน

นายอดุลย์ ยกคำจ
ผู้แทนองค์กรชุมชน

นางศิริวรรณ บุตราช
ผู้แทนองค์กรชุมชน

นางนภา เศรษฐกร
รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์

นางสุวรรณีย์ คำมัน
รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นางกอบแก้ว จันทร์ดี
รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

นางสาวบันทรโฉม แก้วสอาด
ผู้อำนวยการสำนักนโยบายระบบการเงิน
และสถาบันการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

นางทิพย์รัตน์ นพลदारมย์
ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

ที่ปรึกษา

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

นายสังคม เจริญทรัพย์

นางอร่ามศรี จันทรสุขศรี

นายสุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์

นายอัมพร ด้วงปาน

รศ.ปาริชาติ วลัยเสถียร

นายกิตติศักดิ์ สินธุนิช

นายวิชล มนต์เอื้อศิริ

นายชนะ รุ่งแสง

นายไพโรจน์ พลเพชร

นายวรสิทธิ์ โจนพานิช

นายประยงค์ รณรงค์

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ

คณะอนุกรรมการ ระดับภาค

ภาคใต้

๑. นายปวีณ พรหมพิทักษ์
๒. นายพีระ ตันติเศรณี
๓. นายसानันท์ สุพรรณชนะบุรี
๔. นายณรงค์ คงมาก
๕. นางพิชยา แก้วขาว
๖. นายมานะ ช่วยชู
๗. นางสาวศยามล ไกรยูรวงศ์
๘. นายจินดา บุญจันทร์
๙. นางวารุณี ธารารัตนากุล
๑๐. นายอุทัย บุญคำ
๑๑. นางพาสนา ศรีศรีทธา
๑๒. นายกิตติโชติ ชนะหลวง
๑๓. นายไมตรี จงไกรจักร
๑๔. นายสมะแอ เจ๊ะมูดอ
๑๕. นางรสิตา ชู้อย่าง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. ว่าที่ร้อยตรี เกรียงศักดิ์ ณ วิเศษ
๒. นายสาโรช สนั่นเมือง
๓. ว่าที่ร้อยตรี อัครวิทย์ หมั่นกุล
๔. ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง
๕. นายพิชิต พิทักษ์
๖. นายวิพัฒนาชัย พิมพ์ทิน
๗. นายอุบล อยู่หว่า
๘. นางประมวล เจริญยิ่ง
๙. นายสุรพร ชัยชาญ
๑๐. นางมะลิอร คงแก่นท้าว
๑๑. นายวิรัตน์ สุขกุล
๑๒. นายพิทยพันธ์ แวะศรีภา
๑๓. นายประสิทธิ์ แจ่มจันทร์
๑๔. นายเลื่อน ศรีสุโพธิ์
๑๕. นายบุญส่ง มาตขาว

ภาคเหนือ

๑. นายวิทัศน์ เตชะบุญ
๒. นายลำพูน มั่นนิล
๓. นายกนกศักดิ์ ดวงแก้วเรือน
๔. นายวรสถุภี ปิงเมือง
๕. นายสาคร สงมา
๖. นายโอฬาร อ่องพะ
๗. นายสำราญ ผัดผล
๘. นายวิรัตน์ พรหมสอน
๙. นายธงชัย คำพาลักษณ์
๑๐. นายประทีป บุญหมั่น
๑๑. นางไกล่รุ่ง กระธน
๑๒. นายสำเนียง ช่างสากุล
๑๓. นายทวี วิเศษชาติ
๑๔. นายรุ่งฤทธิ์ เรืองรุ่ง
๑๕. นายนิยม สัตตนาโค

ภาคกลางตอนบนและตะวันตก

๑. นายอารมณต์ คำช่วย
๒. นายณัฐวัฒน์ ชื่นอินทร์งาม
๓. นายสุชาติ นิลเมือง
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์มนู อุดมเวช
๕. นางสาวบุญยีน ศิริธรรม
๖. นายชิษณุวัฒน์ มณีศรีขำ
๗. นายแพทย์พนัส พงษ์สุนันท์
๘. นายพรมมา สุวรรณศรี
๙. นางทิวพร ศรีวรกุล
๑๐. นายพิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง
๑๑. นายสามารถ วีระกุล
๑๒. นายณัฐ แก้วสว่าง
๑๓. สมณะเสียงศิลป์ ชาตวโร
๑๔. นายวรเศรษฐ์ แต่งโต
๑๕. นายสุรชัย ฉัตรภิญญาคุปต์

ภาคกรุงเทพปริมณฑลและตะวันออก

๑. นางกัญญ์ฐฎญาณ์ ภู่วาสดี
๒. นางพัชรา เกิดผล
๓. นายกฤษดา สมประสงค์
๔. นายประยงค์ โพธิ์ศรีประเสริฐ
๕. นายสมบัติ เทตระกุล
๖. นายพล พลพนาธรรม
๗. นายสุทธิธรรม เลขวิวัฒน์
๘. นายเจษฎา มิ่งสมร
๙. นายเชาวลิต ภูมิ
๑๐. นายสนั่น อุ่นให้ผล
๑๑. นายไพโรจน์ สุวรรณหงษ์
๑๒. นางสุนตรา ภาคเจริญ
๑๓. นายพีรธร เสนีย์วงศ์
๑๔. นายสุชิน กระจำงศรี

